

UCHWAŁA NR 50XIII/07 RADY GMINY RUTKI

z dnia 17 grudnia 2007 r.

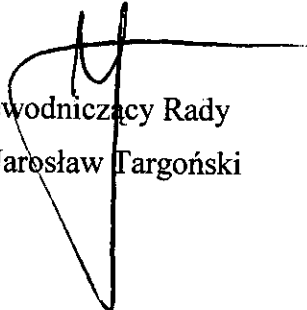
w sprawie uchwalenia Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Rutki na lata 2007 - 2013.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337 oraz z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Rutki na lata 2007 – 2013, zgodnie z załącznikiem do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
mgr Jarosław Targoński

Załącznik
do uchwały Nr 50/XIII/07
Rady Gminy Rutki
z dnia 17 grudnia 2007 r.

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
GMINY RUTKI
na lata 2007 - 2013**

GRUDZIEŃ 2007

Załącznik
do uchwały Nr 50/XIII/07
Rady Gminy Rutki
z dnia 17 grudnia 2007 r.

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
GMINY RUTKI
na lata 2007 - 2013**

GRUDZIEŃ 2007

Spis treści:

1.	Wstęp	3
2.	Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.	4
3.	Ogólna charakterystyka gminy Rutki	4
1)	Położenie, powierzchnia, ludność	4
2)	Rzeźba terenu	5
3)	Warunki glebowe	6
4)	Użytkowanie ziemi	7
5)	Infrastruktura ochrony środowiska	8
6)	Drogi	9
7)	Kultura	12
8)	Sektor gospodarczy	16
9)	Turystyka	17
4.	Środowisko przyrodnicze.....	17
1)	Klimat.....	17
2)	Zasoby wodne	18
3)	Zasoby surowcowe.....	21
4)	Lasy	22
5)	Formy ochrony przyrody	22
6)	Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	25
7)	Gospodarka odpadami.....	25
8)	Sieć telefoniczna	25
9)	Uwarunkowania ochrony środowiska	26
5.	Identyfikacja problemów	28
6.	Kierunki rozwoju Gminy Rutki.	30
7.	Analiza SWOT.....	31
8.	Ustalenia realizacyjne Planu	33
9.	Lista zadań do zrealizowania	36
10.	Uwarunkowania finansowe realizacji Planu	43
11.	System wdrażania.	51
12.	Monitoring Planu	51
13.	Public Relations planu rozwoju lokalnego.....	54

1. Wstęp

Fundusze Strukturalne jako instrumenty polityki strukturalnej Unii Europejskiej wspomagają restrukturyzacją i modernizację gospodarek państw członkowskich. Prowadzą do zwiększenia spójności ekonomicznej i społecznej, wspierają te sektory gospodarki i regiony, które bez pomocy finansowej nie są w stanie osiągnąć średniego poziomu ekonomicznego Unii Europejskiej.

Celem jednego z nich - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego - jest pomoc w społeczno-gospodarczej integracji poprzez wyrównywanie nierówności pomiędzy regionami.

W Polsce w latach 2007-2013 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego współfinansuje między innymi projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego. W ramach tego Programu, środki z Funduszu ukierunkowane są na wsparcie rozwoju lokalnego. Odbywa się to poprzez współfinansowanie np. lokalnych projektów z zakresu infrastruktury technicznej, ochrony środowiska, infrastruktury turystycznej, kulturalnej i społecznej, a także infrastruktury służącej rozwojowi działalności gospodarczej. Działania mające na celu aktywizację społeczną i gospodarczą obszarów zagrożonych marginalizacją, które będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej muszą być zgodne z Planem Rozwoju Lokalnego.

Plan Rozwoju Lokalnego jako średniookresowy dokument planistyczny powinien być przygotowany w formule partnerstwa na poziomie gminnym, międzygminnym lub powiatowym. Plan określający realizację działań przy wykorzystaniu Funduszy Strukturalnych ma zawierać opis aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na danym obszarze, opis zadań przewidzianych do realizacji w latach 2007-2013 wraz z planem finansowym. Dokument ten musi także pokazywać powiązanie zaplanowanych przedsięwzięć z innymi działaniami realizowanymi na terenie powiatu a także sposoby monitorowania i oceny.

Z uwagi na fakt, że Plan ma przyczynić się do rozwiązania najistotniejszych problemów gminy, jego głównym celem jest zapewnienie koncentracji środków na strategicznych działaniach samorządu. Środki te powinny być wydatkowane na wcześniej zaplanowane inwestycje według zaprogramowanej kolejności. Plan powinien być także aktualizowany i weryfikowany pod kątem zamierzonych przedsięwzięć.

Dokument ma służyć koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania. Jednostka samorządu terytorialnego sama decyduje o procedurze przygotowania Planu, który wynika

z potrzeb w danym zakresie. Natomiast w celu sprawnej jego realizacji wymagane jest podjęcie uchwały przez Radę Gminy w sprawie przyjęcia tego dokumentu .

Plan Rozwoju Lokalnego stanowi jeden z podstawowych załączników do wniosku aplikacyjnego projektu realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego. Niniejszy dokument jest kontynuacją Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006, który był realizowany między innymi ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

2. Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Rutki został opracowany na cały obszar administracyjny Gminy Rutki. Tematycznie dotyczy on wszystkich sfer życia. Zostały w nim:

- wskazane kierunki rozwoju gminy,
- zidentyfikowane problemy mające negatywny wpływ na rozwój gminy i życie mieszkańców,
- określone zadania, które należy zrealizować aby te problemy rozwiązać.

Z uwagi na koszty realizacji tych zadań oraz ograniczone możliwości finansowe Gminy Rutki została ułożona lista realizacyjna zadań wg kryterium ważności wynikającego z wagi problemu dla rozwoju Gminy i mieszkańców oraz uwzględniająca okres ich realizacji. Zadania te podzielono na dwie grupy:

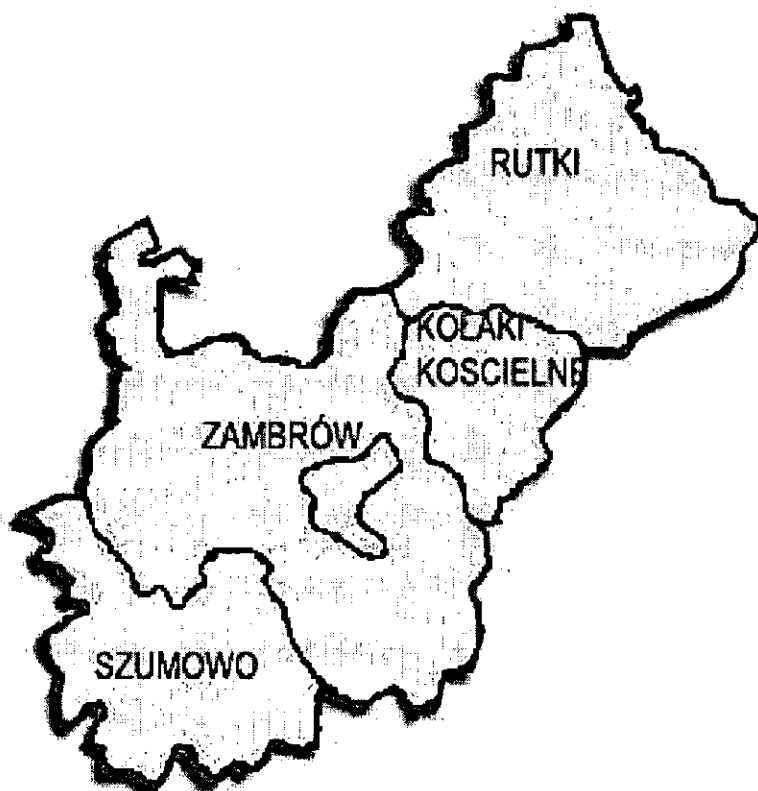
- grupa I – zadania, które będą realizowane w latach 2007 – 2013
- grupa II – zadania, które będą realizowane po roku 2013

3. Ogólna charakterystyka gminy Rutki

1) Położenie, powierzchnia, ludność.

Gmina Rutki położona jest w centralnej części województwa podlaskiego, w powiecie zambrowskim. Od północy graniczy z gminą Wizna, od wschodu z gminą Zawady, od południowego wschodu z gminą Kobylin Borzymy, od południa z gminami: Kulesze Kościelne i Zambrów, od zachodu z gminami: Zambrów i Łomża. Powierzchnia gminy wynosi 200,2 km².

Usytuowanie gminy Rutki na tle powiatu zambrowskiego:

Pod względem administracyjnym gmina Rutki do 31.12.1998 r. należała do województwa łomżyńskiego, natomiast od 1.01.1999 r. do województwa podlaskiego.

Ludność gminy Rutki liczy 6 060 mieszkańców, z czego 3 111 mężczyzn i 2 949 kobiet¹.

Gmina Rutki jest gminą wiejską, jej charakter jest typowo rolniczy.

Ruch naturalny ludności gminy Rutki

Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny
39	73	81	-8

2) Rzeźba terenu

Według podziału fizyczno – geograficznego Gmina Rutki położona jest w zasięgu dwóch mezoregionów: Kotliny Biebrzańskiej i Wysoczyzny Wysokomazowieckiej.

Kotlina Biebrzańska zajmuje północną część gminy. Jest to rozległe, zabagnione obniżenie, które w okresie zlodowacenia wiślańskiego funkcjonowało jako pradolina, odprowadzająca wody lodowcowe płynące w kierunku południowym do Narwi. Po ustaniu intensywnego przepływu wody, w okresie późnolodowcowym, rozwinął się proces zatorfienia, który doprowadził do ukształtowania się torfowisk niskich o kilkumetrowych

¹ Wg danych z GUS – stan na listopad 2007r.

pokładach torfu. Basen Wizny (Bagno Wizna) stanowiący dawniej zatorfiony teren z przepływającą od północy rzeką Narew został zmeliorowany, a rzeka Narew uregulowana od ujścia Biebrzy w górę, aż do wsi Rzędziany. W granicach gminy w zagłębieniu tym znajduje się jeden ostaniec wysoczyzny za miejscowością Grądy Woniecko. Teren Basenu Wizna położony jest na wysokości od 107 m n.p.m. w części wschodniej do 102 m n.p.m. w części zachodniej. Ostańcowa wyspa wznosi się na wysokość 115 m n.p.m.

Wysoczyzna Wysokomazowiecka ograniczona jest od północy Kotliną Biebrzańską, od wschodu Doliną Górnej Narwi i kompleksem lasów Czerwonego Boru od zachodu. Od Basenu Wizny oddzielona jest niezbyt wyraźną krawędzią. W granicach gminy obszar Wysoczyzny jest bardzo urozmaicony morfologicznie z licznymi wyniesieniami morenowymi zbudowanymi ze żwirów. Najwyższe wzniesienie znajduje się na zachód od Rutek i osiąga 172 m n.p.m. W rejonie tym różnica wysokości względnych w stosunku do terenu otaczającego przekracza miejscami 30 m. Południowa część gminy jest bardziej wyniesiona w stosunku do części północnej, stanowiącą strefę brzeżną Wysoczyzny. W części Południowej wysokości bezwzględne przekraczają wartość 150 m n.p.m., podczas gdy na północ od Rutek i Mężenina wynoszą one 120 – 130 m n.p.m.

Procentowy udział powierzchni według typów rzeźby kształtuje się następująco:

- płaskorówninna – 40%
- niskofalista i niskopagórkowata – 36%
- falista i pagórkowata – 20%
- wysokofalista – 4%

3) warunki glebowe

W obrębie gminy Rutki gleby zaczęły tworzyć się z chwilą ustąpienia lodowca. Materiałem glebotwórczym były różnego rodzaju gliny zwałowe, iły, pyły, piaski i żwiry.

Najlepsze jakościowo grunty występują w części południowo-wschodniej i południowo-zachodniej gminy. Przewagę stanowią grunty orne klasy III i IV. Są to duże kompleksy uprawowe żytnie bardzo dobre z dużym udziałem kompleksu pszennego dobrego.

Najśłabsze jakościowo grunty znajdują się w części środkowo-południowej gminy z przewagą gruntów ornich V klasy.

Poniższa tabela przedstawia udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków rolnych w skali całej gminy:

Udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków rolnych

Klasa bonitacyjna	Grunty orne		Użytki zielone	
	ha	%	ha	%
III			95	1,30%
IIIA	1	0,01%		
IIIB	333	4,32%		
IV			5 681	77,47%
IVA	1 608	20,87%		
IVB	2 135	27,72%		
V	2 352	30,53%	1 105	15,07%
VI	1 155	14,99%	389	5,30%
VIP			63	0,86%
VIR	119	1,54%		
Razem	7 703	100,00%	7 333	100,00%

4) Użytkowanie ziemi

Warunki naturalne gminy Rutki predysponują ją do pełnienia funkcji rolniczej. Struktura użytkowania gruntów według danych ewidencji gruntów przedstawia się następująco:

Struktura użytkowania gruntów w gminie Rutki

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w %
Grunty orne	7 639	49,39
Sady	28	0,18
Łąki trwałe	6 078	39,29
Pastwiska trwałe	1 260	8,15
Grunty orne zabudowane i pod rowami	463	2,99
Razem użytki rolne	15 468	77,26
Lasy i grunty leśne	3 242	16,19
Zadrzewienia	326	1,63
Tereny mieszkalne	28	0,14
Inne tereny zabudowane	2	0,01
Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	6	0,03
Zurbanizowane tereny niezabudowane	59	0,29
Użytki kopalne	24	0,12
Drogi	537	2,68
Grunty pod wodami stojącymi i płynącymi	30	0,15
Nie użytki	288	1,44

Inne	10	0,05
Ogółem	20 020	100

5) *Infrastruktura ochrony środowiska*

Na infrastruktura techniczną gminy Rutki składają się:

- układ komunikacyjny,
- układ zaopatrzenia mieszkańców w wodę i odbiór ścieków,
- system gospodarki odpadami,
- sieci energetyczne, ciepłne, telefoniczne.

Cześć infrastruktury jest własnością gminy i ona odpowiada za jej funkcjonowanie, część zaś jest własnością innych jednostek samorządu terytorialnego bądź innych właścicieli i to oni odpowiadają za jej funkcjonowanie i rozwój.

Infrastruktura ochrony środowiska

Gmina	Oczyszczalnia ścieków	Ujęcia wody, w tym stacje uzdatniania wody	Stacje uzdatniania wody	Składowisko odpadów	Spalarnia odpadów
Rutki	2	6	3	0	0

Ujęcia wód i wielkości zasobów wg stanu na dzień 30.11.2007r.

Gmina	Rodzaje ujęć	Liczba	Zasoby eksploatacyjne [m ³ /godz.]
Rutki	głębinowe	6	1 736,5

Gmina Rutki zwodociągowana jest w 99 %. Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 122,48 km. Liczba przyłączy wodociągowych wynosi 1 099 sztuk. Miejscowości gminy Rutki zaopatrywane są w wodę z czterech wodociągów grupowych.

Są to:

1. Ujęcie w Rutkach wybudowane w latach 2003-2004. Ujęcie wyposażone jest w stację uzdatniania z hydrofiltrem, odzależniaczami, aeratorem i zbiornikiem powietrza. Z ujęcia tego zaopatrywana jest miejscowość Rutki.

2. Ujęcie w Szlasach Lipno wybudowane w roku 1998. Ujęcie wyposażone jest w stację uzdatniania z hydrofiltrem, odzależniaczami (3 szt.), aeratorem i zbiornikiem powietrza. Z ujęcia zaopatrywane są miejscowości: Szlasy Lipno, Kołomyja, Kołomyjka,

Wybrany Mieczki, Pruski Wielkie, Gronostaje, Rutki Jatki, Tartak Nowy, Pęsy Lipno, Modzele Górki, Olszewo Przyborowo, Dębniaki, Górskie Ponikły Stok, Świątki, Szlasy Łopienite, Dobrochy, Czochanie Góra, Szlasy Mieszki, Śliwowo Łopienite, Kossaki Ostatki, Kossaki Nadbielne, Rutki Nowiny, Walochy Mońki, Kałęczyn Walochy, Kalinówka Bystry, Kalinówka Basie, Kalinówka Wielobory, Kossaki Falki.

3. Ujęcie w Grądach Woniecko wybudowane w roku 1983 – 85. Ujęcie wyposażone w 2 filtry pośpieszne Z-2, Z-2 o średnicy 1400 mm. Z ujęcia zaopatrywana jest miejscowość Grądy Woniecko.

4. Ujęcie w Ciborach Gałęckich w gminie Zawady wybudowane w roku 1989. Z ujęcia zaopatrywane są leżące w gminie Rutki miejscowości: Jaworki, Jawory, Ożary Wielkie, Zambrzyce Kapusty, Zambrzyce Jankowo, Zambrzyce Stare, Zambrzyce Nowe, Duchy Wielichny, Kolonia Śliwowo, Zalesie Stare, Zambrzyce Króle, Ożarki Olszanka.

5. Ujęcie w Mężeninie wybudowane w roku 2004.

6. Ujęcie wody w Kołomyi.

Stopień skanalizowania miejscowości Rutki wynosi ok. 100%. Liczba przyłączy kanalizacyjnych to 356 sztuk. Ścieki odprowadzane są kolektorem tłocznym do oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w Mężeninie. Jest to mechaniczno -biologiczno-chemiczna oczyszczalnia o przepustowości 450 m³/d z wysokoefektywnym usuwaniem związków azotu i chemicznym strącaniem związków fosforu. W skład oczyszczalni wchodzi: punkt zlewny, krata mechaniczna, piaskownik pionowy, reaktor biologiczny, zagęszczacz osadu, stacja odwadniania osadu.

Na terenach nie skanalizowanych ścieki odprowadzane są do szczelnych szamb i wywożone do oczyszczalni ścieków.

Grądy Woniecko skanalizowane są w całości. Ścieki są odprowadzane do oczyszczalni ścieków typu EKOLAND o przepustowości potencjalnej istniejących urządzeń do oczyszczania 200 m³/dobę. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna wyposażona w: kratę gęstą, piaskownik, osadnik wstępny, reaktor wielofunkcyjny z wysokoefektywnym usuwaniem związków biogenych i wydzieloną komorą stabilizacji tlenowej osadów i stacją odwadniania osadów.

6) Drogi

Gminę Rutki obsługują drogi o znaczeniu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i gminnym. Stanowią je drogi:

- Droga Krajowa Nr 8, stanowiąca ciąg drogi międzynarodowej E-67 „Via Baltica” łączącej państwa nadbałtyckie z krajami centralnej i południowej Europy;
- Droga Wojewódzka Nr 679 Mężenin - Łomża;
- Drogi Powiatowe o łącznej długości 74,171 km;
- Drogi Gminne;

Charakterystyka dróg powiatowych

Lp.	Numer drogi	Nowy numer ewidencyjny	Nazwa drogi	Długość odcinka	Rodzaj nawierzchni
1	23515	1973B	Mężenin -Chlebotki Nowe - do drogi 64	5,400	bitumiczna
2	23520	1978B	droga n1973B- Jawory Klepacze	1,650	brukowcowa/ bitumiczna
3	23521	1979B	droga 8- Zalesie Nowe -Ożary Wielkie	4,100	bitumiczna
4	23522	1980B	Mężenin -Ożarki Olszanka	2,950	brukowcowa/ bitumiczna
5	23523	1981B	Rutki-Grądy Woniecko -Wizna	11,541	bitumiczna
6	23524	1982B	Rutki -Kossaki Nadbielne -Koty - do drogi 679	10,700	tłuczniowa /brukowcowa /bitumiczna/gruntowa
7	23525	1983B	droga 679-Kałęczyn -Walochy	2,500	brukowcowa / bitumiczna/gruntowa
8	23528	1985B	droga 679- Kołomyjka	1,170	bitumiczna/gruntowa
9	23529	1986B	droga 679- Kołomyja	0,820	bitumiczna/gruntowa
10	23530	1987B	droga 679-Wybrany - Mieczki	2,100	bitumiczna/gruntowa
11	23550	2006B	droga 8-Rutki	1,465	bitumiczna
12	23551	2007B	Rutki -Mężenin -Szłasy Mieszki-Czochanie Góra -Wnory Stare	10,225	tłuczniowa /bitumiczna/gruntowa
13	23552	2008B	Mężenin -Modzele Górki - Olszewo Przyborowo	4,500	bitumiczna /gruntowa
14	23554	2009B	droga 8-Dychny Wieluny- do drogi 2007B	2,750	brukowcowa/ bitumiczna /gruntowa
15	23555	2010B	droga 8- Zambrzyce Kapusty - Szłasy	5,450	bitumiczna/gruntowa
16	23711	2051B	Gołasze Puszcza - Gołasze Mościckie -Czarnowo Biki stacja kolejowa Czarnowo Undy	4,600	bitumiczna

Lp.	Numer drogi	Nowy numer ewidencyjny	Nazwa drogi	Długość odcinka	Rodzaj nawierzchni
17	23715	2055B	Litewka -Niziołki Stare -Szłasy Łopienite	2,250	gruntowa

Wykaz dróg gminnych

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	6115B	Kołomyjka - kierunek wsi Cholewy gm. Kołaki Kościelne
2	6141B	Gronostaje Puszcza-Wybrany
3	6142B	Gronostaje Puszcza -droga wojewódzka nr 679
4	6143B	Pruski Wielkie -droga wojewódzka nr 679
5	6144B	Pruski Wielkie -Mieczki
6	6145B	droga wojewódzka 679-Kossaki Nadbielne
7	6146B	droga wojewódzka 679-Kossaki Ostatki -Kossaki Nadbielne
8	6147B	Kossaki Falki -Kałużyn Walochy
9	6148B	Kalinówka Bystry (droga wewnętrzna)
10	6149B	Kalinówka Basie -Ożarki Olszanka
11	6150B	Rutki -Ożarki Olszanka
12	6151B	Ożarki Olszanka -Ożary Wielkie
13	6152B	Wybrany -Kołomyjka
14	6153B	Kołomyjka -droga wojewódzka 679
15	6154B	Kołomyjka -Kołomyjka
16	6155B	Kołomyjka -Rutki (do ul. Obwodowej)
17	6156B	Szłasy Lipno- do drogi krajowej nr 8
18	6157B	Szłasy Lipno-Rutki (do ul. Obwodowej)
19	6158B	Mońki Walochy(od drogi wojewódzkiej nr 679)
		Rutki Nowiny (do drogi krajowej nr 8)
20	6159B	Szłasy Lipno - Rutki Jatki
21	6160B	Tartak Nowy -Rutki Jatki
22	6161B	Dębni (od drogi powiatowej) - Modzele Górki
23	6162B	Dębni - do drogi gminnej nr 6161B
24	6163B	Dębni - w kierunku wsi Niziołki Dobki gm Kulesze Kościelne
25	6164B	Olszewo Przyborowo -droga gminna nr 6163B
26	6165B	Stare Zalesie - do drogi krajowej nr 8
27	6166B	Zambrzyce Króle-Zambrzyce Plewki
28	6167B	Zambrzyce Króle-Dobrochy
29	6168B	Dobrochy- Szłasy Mieszki
30	6169B	Szłasy Mieszki- Świątki Wiercice
31	6170B	Zambrzyce Plewki -Wnory Wandy gm Kobylin _ Borzymy
32	6171B	Zambrzyce Plewki - Zambrzyce Jankowo
33	6172B	Zambrzyce Kapusty - Zambrzyce Jankowo
34	6173B	Zambrzyce Nowe - do drogi krajowej nr 8
35	6174B	Zambrzyce Stare - do drogi krajowej nr 8

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
36	6175B	Zambrzyce Stare (droga wewnętrzna do drogi krajowej nr 8)

W zarządzie gminy znajdują się również ulice miejscowości Rutki:

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi
1	6176B	ul. Obwodowa (od ul. 11 Listopada do ul. Zawadzkiej)
2	6177B	ul. Obwodowa (od ul. Zawadzkiej do ul. Tartak Stary)
3	6178B	ul. Polowa
4	6179B	ul. Żytnia
5	6180B	ul. Rzemieśnicza
6	6181B	ul. Wojska Polskiego
7	6182B	ul. Szkolna
8	6183B	ul. Rynek
9	6184B	ul. Młynarska
10	6185B	ul. Krótka
11	6186B	ul. Kwiatowa
12	6187B	ul. Sadowa
13	6188B	ul. Ogrodowa
14	6189B	ul. Raginisa
15	6190B	ul. Przemysłowa
16	6191B	ul. Lipowa
17	6192B	ul. Spokojna
18	6193B	ul. Cicha

7) Kultura

Istotnym aspektem strefy społecznej jest szeroko pojęte środowisko kulturowe. Cechy przestrzeni kulturowej wyznaczają kultywowane tradycje kulturalne, pomniki dziedzictwa kulturowego oraz obiekty o szczególnych wartościach dla społeczności lokalnych. Na terenie gminy Rutki wśród zabytków wyróżnić możemy:

- Zabytkowy Zespół Kościoła Parafialnego p.w. Św. Anny w Rutkach (Kościół Murowany , Brama – Dzwonnica Murowana z końca XVIII w.)
- Cmentarz rzymskokatolicki nr. Rej. A-310/1987.

Gronostaje Puszcza:

1. Dom nr 13, drewniany, pocz. XX w.,
- 2.. Dom nr 15, drewniany , pocz. XX w.,
3. Dom nr 20, drewniany , 1. 20 XX w.

Jawory Klepacze:

1. Zagroda nr 11, stodoła drewniana , 1926 r.

2. Dom nr 33 drewniany , pocz. XX w.,

Kalinówka Wielobory

1. Młyn elektryczny w zagrodzie młynarza,
2. Budynek gospodarczy w zagrodzie młynarza.

Kałęczyn Walochy:

1. Szkoła drewniana , ok. 1920 r.
2. Dom nr 19 , drewniany , L. 20 XX w.,

Kołomyja:

1. Dom nr 18, drewniany , 1913 r.,

Zambrzyce Króle:

1. Dom nr 6, drewniany , początek XX w.,
2. Młyn motorowo elektryczny 1948 rok.

Meżenin:

1. Dróżniczówka , murowana , lata 30. XX w.
2. Dom nr 15, drewniany , pocz. XX w.,
3. Mogiła z II wojny światowej
4. Mogiła powstańców z 1863 roku.

Rutki:

1. Historyczny układ urbanistyczny , XVIII- XIX w.
2. Zespół kościoła parafialnego p. w. Jakuba i Anny :
 - a) kościół, murowany, koniec XVI w. Nr rejestru A-228/1986
 - b) brama – dzwonnica, murowana, Nr rejestru A-228/1986
 - c) ogrodzenie, murowane , pocz. XX w. Nr rejestru A-228/1986
3. Cmentarz rzymskokatolicki nr rej. A- 310/1987
4. Dawna synagoga, ob. sklepy , ul. Szkolna, murowana , XIX/XX w.

Ul. Długa :

1. Dom nr 10 , drewniany, lata 20. XX w.

Ul. 11-go Listopada :

1. Dom nr 2, murowany, XIX/XX w.,

Ul. Łomżyńska :

1. Dom nr 10, murowany, lata 20 XX w.,
2. Dom nr 15, murowany, 1926 r.
3. Dom nr 16, drewniany, lata 20. XX w.
4. Dom nr 30, drewniany, lata 20. XX w.

Ul. Rynek :

1. Dom nr 4, murowany, początek XX w.
2. Dom nr 6a, murowany, XIX/XX w.
3. Dom nr 8a, drewniany, XIX/XX w.

4. Dom nr 10, murowany, XIX /XX w.
5. Dom nr 12a -, drewniany, XIX /XX w.
6. Dom nr 14 – murowany, XIX/XXw.

Ul. Szkolna :

1. Dom nr 1, murowany, 1920 r.
2. Dom nr 13, murowany, początek XX w.
3. Dom nr 30, drewniany, XIX /XX w.
4. Młyn elektryczny, 1956 rok.

ul. Tartak Stary:

1. Dom nr 23, drewniany, lata 20. XX w.,

Śliwowo Łopienite:

1. Zagroda nr 21, - własność prywatna
 - a) dom, drewniany, 1910 r.
 - b) spichlerz, drewniany, 1910 r.

Wybrany

1. Dom nr 2, drewniany, lata 20. XX w
2. Dom nr 13, drewniany, koniec XIX w.,

Zambrzyce Stare:

1. Dom nr 4, drewniany, 1898 r.,
2. Dom nr 8, drewniany, lata 20. XX w.,
3. Dom nr 9, drewniany, lata 20. XX w
4. Dom nr 11, drewniany, lata 20. XX w.,

W gminie zlokalizowane są 24 stanowiska archeologiczne. W poniżej zamieszczonej tabeli przedstawiono stanowiska archeologiczne podlegające ochronie, położone w obrębie Gminy Rutki.

Stanowiska archeologiczne podlegające ochronie położone w obrębie Gminy Rutki.

L.p.	Miejscowość	Nr stanowiska	Funkcja	Chronologia
1.	Grądy Woniecko	8	osada kultury niemeńskiej	neolit i wczesna epoka brązu
2.	Ożary Wielkie	5	osada	średniowiecze
3.	Ożary Wielkie	6	osada kultury trzcinięckiej	epoka brązu
4.	Jawory Klepacze	8	osada	średniowiecze
5.	Zambrzyce Króle	10	osada	średniowiecze
6.	Zambrzyce Stare	11	osada	średniowiecze
7.	Zalesie Nowe	12	osada	średniowiecze
8.	Kossaki Nadbielne	1	ślady osadnicze	mezolit, neolit,

L.p.	Miejscowość	Nr stanowiska	Funkcja	Chronologia
				średniowiecze
9.	Kalinówka Basie	6	ślady osadnicze	średniowiecze-okres nowożytny
10.	Kalinówka Basie	7	ślady osadnicze	epoka brązu, okres nowożytny
11.	Kalinówka Basie	8	stanowisko wielokulturowe	mezolit-neolit, okres nowożytny
12.	Kalinówka Wielobory	12	ślady osadnicze	mezolit, późna średniowiecze
13.	Kossaki Nadbielne	14	ślady osadnicze	epoka kamienna, średniowiecze, okres nowożytny
14.	Kossaki Falki	15	ślady osadnicze	epoka kamienna, średniowiecze, okres nowożytny
15.	Kałęczyn Walochy	16	ślady osadnicze	mezolit, epoka żelaza, średniowiecze, okres nowożytny
16.	Kossaki Nadbielne	20	ślady osadnicze	epoka kamienna-epoka żelaza, okres nowożytny
17.	Kossaki Nadbielne	28	ślady osadnicze	epoka kamienna, epoka brązu-żelaza
18.	Kossaki Nadbielne	34	osady	średniowiecze – okres nowożytny
19.	Kossaki Nadbielne	37	stanowisko wielokulturowe, ślady osadnicze	mezolit, okres nowożytny
20.	Kossaki Nadbielne	38	ślady osadnicze	mezolit-wczesna epoka brązu
21.	Kossaki Falki	40	osada	wczesne średniowiecze-okres nowożytny
22.	Kalinówka Basie	55	stanowisko wielokulturowe	epoka kamienna, średniowiecze
23.	Kalinówka Basie	61	ślady osadnicze	epoka kamienna (mezolit)-epoka żelaza
24.	Kalinówka Basie	62	osada	średniowiecze-okres nowożytny

8) Sektor gospodarczy

Gmina Rutki jest typową gminą wiejską o przewadze zabudowy zagrodowej, są to typowe gospodarstwa rolne z inwentarzem, tylko nieliczny procent mieszkańców zamieszkuje budynki wielorodzinne. Typ gospodarstwa ma istotny wpływ na rodzaj powstających odpadów w tych gospodarstwach. W gminie Rutki największą ilość odpadów stanowią odpady organiczne pochodzenia roślinnego.

Poziom wielkości zatrudnienia w gminie warunkują w głównej mierze:

- a) cechy demograficzne ludności – udział ludności w wieku produkcyjnym, poziom wykształcenia ludności;
- b) poziom rozwoju gospodarczego obszaru gminy;
- c) poziom aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym;
- d) stan zdrowotny ludności w wieku produkcyjnym

Gmina Rutki jest gminą o dominującym udziale rolniczym w strukturze gospodarczej. Poza sektorem rolniczym i publicznym (urząd gminy, szkoły, służba zdrowia) mieszkańcy gminy zajmują się drobnymi usługami dla ludności miejscowej i przyjezdnej. Najważniejsze profile gospodarcze to:

- handel
- usługi budowlane
- usługi stolarskie
- usługi transportowe
- prace leśne, ścinka drzew

Na obszarze gminy działają drobne zakłady rzemieślnicze i usługowe, zakłady stolarskie i produkcji spożywczej.

Według wykazu przedsiębiorców wpisanych do ewidencji działalności gospodarczej w 2007 roku w gminie Rutki funkcjonuje 178 podmiotów gospodarczych.

Na terenie gminy z racji dogodnych warunków dla rozwoju rolnictwa, funkcję uzupełniająca stanowi drobny przemysł nieuciążliwy oparty głównie na przetwórstwie surowców lokalnych (przemysł paszowy, drobne zakłady przetwórstwa spożywczego oraz rzemiosło produkcyjno-usługowe).

Najważniejsze podmioty gospodarcze na terenie gminy Rutki:

- Zakład Piekarniczy „STOLPIEK” S.C. Rutki,
- „AGRO-BUD” Józef Kossakowski Baza Handlowa Rutki-Kossaki

- „EKO-STOK” Sp. z o.o. w miejscowości Górskie Ponikły Stok 50 gm. Rutki.
- Skup i ubój bydła i trzody chlewnej oraz sprzedaż mięsa – Rutki ul. 11 Listopada 22

9) *Turystyka*

Gmina Rutki dysponuje znacznymi walorami turystycznymi. Północna część terenu gminy zaliczona została Uchwałą nr X/46/82 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 27 kwietnia 1982 roku do obszarów chronionego krajobrazu. Jest to fragment doliny Narwi częściowo zmeliorowany. Część terenów znajdująca się w granicach chronionego krajobrazu zachowuje charakter środowiska pierwotnego o silnym zabagnieniu z licznymi oczkami wodnymi. Teren ten ze względu na swoje walory przyrodnicze i kulturowe, wielkość oraz położenie jest miejscem szczególnym na mapie Europy.

Gmina leży w sąsiedztwie cennego obiektu przyrodniczego, jakim jest unikatowy na skalę europejską Biebrzański Park Narodowy stanowi jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe, inspirujące nie tylko artystów, fotografików, malarzy, ale również spragnionych wrażeń turystów. Stanowi on ostoję wielu rzadkich gatunków fauny i flory. Od wieków zamieszkują tu wydry, borsuki, lisy, jenoty, wilki, łasice, gronostaje. Bagna Biebrzańskie to przede wszystkim jednak królestwo ptaków - żyje ich tu przeszło 200 gatunków. Otulina Parku obejmuje część terytorium gminy Rutki.

Dużą szansą dla gminy dysponującej w/w walorami turystycznymi, rozwiniętym rolnictwem i nieskażonym środowiskiem jest agroturystyka, jako forma wypoczynku zdobywająca sobie coraz liczniejsze rzesze zwolenników wśród mieszkańców dużych miast. Wymagałaby jednak stworzenia odpowiedniej bazy i szerokiej akcji promocyjnej.

4. Środowisko przyrodnicze.

1) *Klimat*

Polska leży w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego. Województwo podlaskie znajduje się pod wpływem dominującej zachodniej cyrkulacji mas powietrza mimo swego położenia we wschodniej części Polski. Częstość napływu mas powietrza z kierunku zachodniego w Polsce wynosi prawie 36% podczas gdy ze wschodniego 29%.

Teren gminy Rutki należy do wschodniej (podlaskiej) dzielnicy klimatycznej. Klimat jest tu surowszy i bardziej zmienny niż w Polsce centralnej. Jest to bowiem strefa

ścierania się wpływów klimatu nadmorskiego z klimatem kontynentalnym. Ponadto wynika on z nakładania się cech klimatycznych związanych z rozległymi obszarami torfowisk, formą dolinną i ogólnych cech klimatu północno-wschodniej Polski. Zbliżony jest do klimatu kontynentalnego z elementami subborealnego. Cechuje go długa zima, krótkie przedwiośnie i najkrótszy okres wegetacyjny. Średnia roczna temperatura jest jedną z najniższych na niżu. Pod względem termicznym omawiany teren należy do najchłodniejszych w Polsce, a mianowicie:

- średnia temperatura roczna wynosi $6,9^{\circ}\text{C}$
- najcieplejszy miesiąc – lipiec ze śr. temperaturą dobową $17,3 - 17,8^{\circ}\text{C}$
- najzimniejszy miesiąc – luty ze śr. temperaturą dobową $(-) 4,5 - (-) 5,5^{\circ}\text{C}$
- długość okresu wegetacyjnego wynosi 200 – 210 dni
- długość okresu z temperaturą powyżej 15°C – 77 – 85 dni
- długość okresu z temperaturą poniżej 0°C – 107 – 117 dni
- liczba dni mroźnych z max. temperaturą poniżej 00°C – 57 – 66
- długość okresu z pokrywą śnieżną – 110 – 120 dni
- liczba dni mgielnych – 30 – 70, ale nad torfowiskami dwukrotnie więcej niż na wysoczyznach
- typowe spadki temperatury na terenach zabagnionych – przymrozki pod koniec maja, a nawet w czerwcu
- przeważający kierunek wiatrów zimą z południowego zachodu, a latem z zachodu i południowego zachodu
- największe zachmurzenie przypada na listopad i grudzień
- najwięcej dni słonecznych w czerwcu i lipcu.

2) zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna jest uboga. Na niewielkim odcinku granicę gminy wyznacza rzeka Narew, w zachodniej części gminy przepływa dopływ Narwi – Kołomyjka płynąca wąską i płytką doliną. We wschodniej i środkowej części gminy występują dość liczne strumienie spływające w kierunku Bagna Wizna. Ich doliny zostały zmeliorowane.

Nieliczne jeziora występują w południowej części gminy w okolicach wsi Dębniki i Dryje. Są to małe jeziora typu „oczka”, okrągłe lub owalne. Powstały one w okresie ostatniego zlodowacenia. Pod względem genetycznym są to jeziora morenowe, moreny dennej i czołowej.

Łącznie wody w gminie Rutki zajmują powierzchnię 202,5 ha, w tym:

- wody płynące – 3,4 ha
- wody stojące – 5,2 ha
- rowy – 193,9 ha.

Obszar gminy Rutki charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi. Warstwa wodonośna występuje na głębokości 6 – 130 m w rejonie ujęcia wody w Rutkach oraz 80 – 118 w rejonie ujęcia wody w miejscowości Szlasy Lipno oraz 7,25 – 54 m w Grądach Woniecko.

Według oceny Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gmina posiada korzystne warunki do produkcji rolnej. Udział gleb w poszczególnych kategoriach warunków wodnych kształtuje się następująco:

- tereny o częstym i długotrwałym nadmiarze wody	- 1%
- tereny o okresowym nadmiarze wody	- 11%
- tereny o optymalnej ilości wody	- 54%
- tereny o okresowym niedoborze wody	- 26%
- tereny o stałym niedoborze wody	- 8%.

Warunki wodne środowiska na terenie gminy zostały w znacznym stopniu przekształcone w wyniku przeprowadzenia prac melioracyjnych.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych są:

- źródła punktowe (zrzuty ścieków z kanalizacji),
- źródła rozproszone (ścieki bytowo-gospodarcze z terenów nieskanalizowanych),
- źródła obszarowe (spływy powierzchniowe i podziemne, przede wszystkim z użytków rolnych).

Ważnymi źródłami punktowymi są zrzuty z oczyszczalni ścieków. Istniejące na terenie gminy oczyszczalnie w Rutkach i Grądach Woniecko są obiektami nowoczesnymi, projektowanymi na obecnie obowiązujące normy jakości ścieków i posiadającymi urządzenia odpowiadające wymaganiom ochrony środowiska. Mają one, więc ograniczony wpływ na jakość wód powierzchniowych, ze względu na małe ilości zrzucanych ścieków i ich nikły udział w ogólnym obciążeniu odbiorników ładunkiem zanieczyszczeń.

Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych mogą stanowić istotne zagrożenie dla wód, zwłaszcza, gdy znaczna większość mieszkańców korzysta z wodociągów. Na podstawie doświadczeń ze zlewni o zbliżonym charakterze (System WJM, Suwalszczyzna, Pomorze), można szacować udział źródeł rozproszonych w ogólnym ładunku biogenów

odprowadzanych do wód w poszczególnych zlewniach cząstkowych na terenie gminy na 20% - 50%.

Najtrudniejsze do oszacowania i ograniczenia są zanieczyszczenia obszarowe. Przedostają się one do wód ze zlewni w wyniku procesów infiltracji, spływu powierzchniowego, erozji wodnej i wietrznej. Wielkość dopływu zanieczyszczeń ze źródeł przestrzennych zależy przede wszystkim od ukształtowania terenu i sposobu zagospodarowania zlewni, intensywności nawożenia użytków rolnych oraz warunków meteorologicznych jak również od rodzaju utworów powierzchniowych budujących zlewnie. Największe zagrożenia zanieczyszczeniami tego rodzaju występują na obszarach żyznych, pagórkowatych wysoczyzn, rolniczo użytkowanych (grunty orne), charakteryzujących się wysokimi spływami powierzchniowymi. Należy jednak zwrócić uwagę, że również na terenach o przewadze gleb słabszych, udział zanieczyszczeń obszarowych w kształtowaniu jakości wód może być znaczny a nawet dominujący, ze względu na niewielką gęstość zaludnienia. Z punktu widzenia ewentualnych działań ochronnych istotne jest to, że ze względu na układ zlewni, jakość wód powierzchniowych, kształtowana jest przede wszystkim przez zanieczyszczenia pochodzące z gminy Rutki.

Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych wprowadzane są przede wszystkim przez mieszkańców terenów nieskanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni ścieków.. W tych miejscowościach ścieki odprowadzane są do "szamb" często nieuszczelnionych. W ten sposób ścieki trafiają do ziemi, stanowiąc zagrożenie dla wód podziemnych, zwłaszcza gdzie nie są izolowane od powierzchni gruntami nieprzepuszczalnymi.

Zanieczyszczenia przestrzenne stanowią przede wszystkim związki biogenne (azot i fosfor), pochodzące z nawozów sztucznych i naturalnych.

Wody podziemne

Wody podziemne służą głównie zaspokojeniu potrzeb komunalnych i przemysłu. W ostatnich latach notuje się spadek zużycia wody podziemnej. Spowodowane jest to zmniejszonym zapotrzebowaniem na cele przemysłowe (spadek produkcji) oraz oszczędną gospodarkę wodą. Obszar gminy Rutki charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi.

Warstwa wodonośna występuje na głębokości 6 – 130 m w rejonie ujęcia wody w Rutkach oraz 80 – 118 w rejonie ujęcia wody w miejscowości Szlasy Lipno oraz 7,25 – 54 m w Grądach Woniecko.

Wśród potencjalnych źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych należy wymienić:

- niewłaściwą gospodarkę ściekową na terenie gminy,
- migracje do podłoża zanieczyszczeń związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów oraz komunikacją.
- dzikie wysypiska i składowiska.

Ze względu na występowanie na terenie gminy warstw przepuszczalnych, użytkowe poziomy wodonośne nie są izolowane i zagrożenia dla nich są duże. Można przypuszczać, że poziom zanieczyszczeń wód gruntowych jest znaczny.

3) Zasoby surowcowe

W północno – wschodniej części gminy dominują gliny zwałowe. Są to gliny najczęściej szarobrazowe, piaszczyste. Spotkać w nich można cienkie, nieregularne przerosty i soczewki piasków i żwirów gliniastych, rzadziej ilów. Spłaszczone kulminacje zbudowane z tych glin pokrywają piaski i żwiry lodowcowe z głazami. Większe wystąpienia tych osadów związane są ze strefami moren czołowych w okolicy Rutek, Mężenina i Śliwowa Łopienitego. Materiał moren czołowych jest bardzo zróżnicowany, ułożony bezładnie lub warstwowany, a struktura osadów zmienna i zaburzona. Jest on powszechnie wykorzystywany dla potrzeb miejscowego budownictwa i drogownictwa.

Kemy zbudowane głównie z mułków i piasków, są nieliczne, drobne, występują głównie w zachodniej części gminy między Kaęczynem i Kossakami. Drobne pagórki kemowe występują w południowej części gminy.

Piaski i żwiry wodnolodowcowe pokrywają większe obszary na północ, zachód i południe od pasa morenowego Rutek.

Z przełomu pleistocenu i holocenu związane są nieliczne wydmy oraz piaski wydmore. Występują one na północ od Rutek w miejscowości Ożarki – Olszanka oraz miejscami na piaszczystej powierzchni sandru. Nieliczne wydmy znajdują się również w dolinie Narwi, na zachód od miejscowości Grądy – Woniecko.

W holocenie w dolinach rzek powstały terasy zalewowe zbudowane z mułków, piasków i żwirów. W drobnych zagłębieniach bezodpływowych występują namuły. Wśród holocenijskich osadów dolinnych dominują torfy. Miąższość torfów na obszarze Bagien Wiznieńskich wynosi średnio 3 m, maksymalnie zaś dochodzi do 7, 7 m. Pod torfami przeważnie występują gytie. Na terenie gminy Rutki prowadzono dość liczne prace geologiczno – poszukiwawcze. Prowadzono tu poszukiwania kruszywa naturalnego grubego i drobnego oraz surowców ilastych. Przebadano ponadto 4 torfowiska w rejonie Bagna Wizna i w rejonie Mężenina.

4) lasy

Lasy w gminie Rutki zajmują 3 242 ha, co stanowi ok. 17 % ogólnej powierzchni i stawia tę gminę w rzędzie małosesistych. Zarząd nad lasami państwowymi sprawują Lasy Państwowe. Do Ministerstwa Leśnictwa należy 939,15 ha lasów, które zarządzane są przez Nadleśnictwo Knyszyn z siedzibą w Mońkach. Lasy te są rozmieszczone w północno - zachodnim rejonie gminy, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów nadnarwiańskich. Dominują tu drzewostany liściaste. Są to zespoły lasów grądowych porastające niewielkie wyspy mineralne leżące wśród bagien, olsów i torfowisk. Rośnie tam grab zwyczajny, wiąz górski, dąb szypułkowy, klon zwyczajny, jesion wyniosły, w poszyciu występuje leszczyna. Ze względu na utrudniony dostęp lasy te stanowią doskonałe schronienie dla wielu gatunków zwierząt.

W zarządzie Nadleśnictwa Knyszyn znajdują się również niewielkie fragmenty lasów w południowej części gminy przejęte z rąk prywatnych właścicieli w ramach programu emerytalnego rolników.

Lasy spełniają bardzo różnorodne funkcje w sposób naturalny, którymi są:

- funkcje ekologiczne (ochronne) – zapewniające stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, stabilizują układ atmosfery, tworząc warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowując różnorodność i złożoność krajobrazu,
- funkcje produkcyjne – polegające na pozyskiwaniu drewna z zachowaniem odnawialności, pozyskiwaniu nieдрzewnych użytków z lasu, prowadzenie gospodarki łowieckiej oraz rozwijaniu turystyki,
- funkcje społeczne – które służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy mają istotne znaczenie gospodarcze i są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego oraz mają szczególne znaczenie w ochronie środowiska naturalnego. Mieszkańcy gminy w znaczącej części żyją z gospodarki leśnej. Lasy wykorzystywane są głównie w celu pozyskania drewna. Na obszarze Giny Rutki ustanowiono 503,01 ha lasów wodochronnych (Decyzja Ministra Środowiska nr DLOPiK-L-lp-0233-11/07 z dnia 22 listopada 2007r.).

5) *Formy ochrony przyrody*

Na terenie gminy Rutki znajdują się szczególnie cenne i unikatowe obszary przyrodnicze.

Na terenie gminy Rutki zachował się bogaty świat roślinności bagiennej i borealnej. Północna część terenu gminy zaliczona została Uchwałą nr X/46/82 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łomży z dnia 27 kwietnia 1982 roku do obszarów chronionego krajobrazu. Jest to fragment doliny Narwi częściowo zmeliorowany. Część terenów znajdująca się w granicach chronionego krajobrazu zachowuje charakter środowiska pierwotnego o silnym zabagnieniu z licznymi oczkami wodnymi. Teren ten ze względu na swoje walory przyrodnicze i kulturowe, wielkość oraz położenie jest miejscem szczególnym na mapie Europy. Z jednej strony dzika i niepowtarzalna przyroda, z drugiej strony człowiek i jego nieustanny wpływ na kształtowanie przyrody poprzez swoją tradycyjną działalność np. koszenie łąk czy wypas przyczyniający się do urozmaicenia krajobrazu i różnorodności biologicznej. Zauważyć należy także negatywne działania w przeszłości na przyrodę poprzez osuszanie bagien.

W obszarze gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: „Bagno Wizna I” i „Bagno Wizna II”. Rezerваты te utworzone zostały w roku 1967 na obszarze zmeliorowanego kompleksu torfowiskowego. Powołanie rezerwatów miało na celu ochronę torfowisk niskich ze stanowiskami rzadkich gatunków flory takich jak miodokwiat krzyżowy, marzyca ruda, niebieskolistka trwała, wielosił błękitny, wierzba lapońska, gniadosz królewski, skalnica torfowiskowa, turzyca strunowa, brzoza niska, wełnianka szerokolistna, turzyca żółta, ostrożeń błotny, kozłek lekarski, rdest wężownik, wierzba rokita, trzęślica modra, kostrzewa czerwona, kalina koralowa. Jednak po zmeliorowaniu torfowisk wokół rezerwatów i przekopaniu rowów odwadniających wzdłuż ich granic, roślinność torfowiskowa w przeważającej liczbie zanikła, a rezerваты zarosły brzozą i olszą. Mimo iż straciły one cel, dla którego zostały powołane, pozostawiono tę formę ochrony, umożliwiającą obserwacje naukowe, jako przykład sukcesji roślinności spowodowanej odwadnianiem torfowisk. Według dotychczasowych danych w dolinie Narwi występują zbiorowiska 73 zespołów roślinnych, w tym niemal wszystkie zbiorowiska siedlisk wodnych, bagiennych i torfowych spotykane w Polsce. Szczególnie cenna jest duża grupa zbiorowisk turzycowo-mszystych i mechowiskowych, w których licznie spotyka się gatunki zanikające w innych częściach kraju. Wyrazem borealnych wpływów klimatycznych jest obecność 7 zespołów roślinnych o borealnym charakterze, m.in.: zarośli brzozy niskiej, mechowiska złocieńcowego z wełnianeczką alpejską, boru sosnowego z turzycą strunową, olsu świerkowo-olszowego. Niezwykle interesującą pod względem bogactwa jest wyspa mineralna w okolicy miejscowości Grądy Woniecko, na której występuje naturalny ols bagienny stanowiący dzięki niedostępności ostoję wielu gatunków zwierząt.

W południowej części gminy występują nieliczne lasy sosnowe. Struktura przestrzenno wiekowa tych lasów jest niekorzystna ze względu na młody i średni wiek drzewostanów.

Również świat zwierzęcy najliczniej reprezentowany jest w północnej części gminy leżącej w zasięgu Kotliny Biebrzańskiej i doliny Narwi. Obszar ten jest unikatową w skali Europy enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu dotychczas 271 gatunków ptaków, w tym 181 gatunków jako lęgowe. Spośród 56 gatunków uznanych w Polsce za ginące lub zagrożone wyginięciem 17 gnieździ się w Biebrzańskim Parku Narodowym, np.: dubelt, wodniczka, rybitwa czarna, rybitwa małoskrzydła, orlik grubodzioby. Dla niektórych z nich Bagna Biebrzańskie są jedną z ostatnich ostoi gwarantujących utrzymanie się ich populacji w Europie Środkowej. Dla wielu grup fauny dane są wciąż niekompletne i wymagają uzupełnienia. Na obszarze parku stwierdzono występowanie 48 gatunków ssaków w tym 10 gatunków nietoperzy i rzadką w Polsce popielicę, 12 gatunków płazów, 5 gatunków gadów i 37 gatunków ryb. Fauna bezkręgowców jest słabo poznana. Jak dotąd zarejestrowano tu występowanie: 788 gatunków motyli, 699 gatunków chrząszczy, 450 gatunków pajaków oraz 339 gatunków bezkręgowców z innych grup systematycznych.

Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi utworzony został rozporządzeniem Wojewody Łomżyńskiego z dnia 10 grudnia 1994 r. W jego skład weszły: zachowane prawie w naturalnym stanie dolina Narwi na odcinku Pątnica - Bronowo i jej strefa krawędziowa. Ochronie podlegają tutaj unikatowe walory krajobrazowe, przyrodnicze, poznawcze i estetyczne doliny i jej otoczenia. Łączna powierzchnia objęta ochroną wynosi 19 664 ha, z czego 7353,5 ha stanowi zasadniczą część Parku, a 12 310,5 ha tworzy jego strefę ochronną (otulinę). Park położony jest w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim (gmina Łomża, Pątnica i Wizna). Otulina obejmuje też częściowo gminę Rutki.

Biebrzański Park Narodowy utworzony został na podstawie Rozporządzenia Rady ministrów z dnia 9 września 1993r. Otulina Parku obejmuje część terytorium gminy Rutki. Gmina leży w sąsiedztwie cennego obiektu przyrodniczego, jakim jest unikatowy na skalę europejską Biebrzański Park Narodowy stanowi jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Tak duży i unikatowy naturalny kompleks torfowisk położony nad malowniczo meandrującą rzeką posiada nadzwyczajne walory krajobrazowe, inspirujące nie tylko artystów, fotografików, malarzy, ale również spragnionych wrażeń turystów. Stanowi on ostoję wielu rzadkich gatunków fauny i flory. Od wieków zamieszkują tu wydry, borsuki, lisy, jenoty, wilki, łasice, gronostaje. Bagna Biebrzańskie to przede wszystkim jednak królestwo ptaków - żyje ich tu przeszło 200 gatunków.

6) Zaopatrzenie w energię ciepłą

W gminie Rutki zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane w sposób indywidualny przez mieszkańców gminy (oprócz miejscowości Grądy Woniecko). Niewielkie zapotrzebowanie na ciepło w obiektach publicznych, rozproszenie zabudowy i małe jednostkowe zapotrzebowanie ciepła wynikające z charakteru zabudowy nie sprzyjają tworzeniu scentralizowanej gospodarki ciepłej. Nieliczne działania modernizacyjne dotyczą źródeł ciepła m.in. wymiany kotłów węglowych na olejowe lub na drewno, rzadziej na gaz płynny. Brak na terenie gminy sieci gazowej uniemożliwia wykorzystanie tego medium w produkcji ciepła.

7) Gospodarka odpadami

Od wielu lat obserwuje się wzrost ilości powstających w gospodarstwach wiejskich odpadów bytowych i z produkcji rolnej. Funkcjonujący w Gminie Rutki system zbierania odpadów opiera się głównie na usłudze bezpośredniego zbierania odpadów przy użyciu znormalizowanego sprzętu oraz ich wywozie przez uprawnione podmioty.

W szkołach prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Planuje się w przyszłości wdrażanie zbiórki selektywnej we wszystkich miejscowościach. W tym celu niezbędne będzie akcje programem informacyjnym i promocyjnym zwłaszcza wśród mieszkańców wsi.

Istniejący system zbierania odpadów obejmuje cały teren Gminy Rutki. System jest obowiązkowy dla zabudowy mieszkaniowej (wielorodzinnej i jednorodzinnej) a także dla instytucji handlowych i publicznych oraz przedsiębiorstw produkcyjnych. Do gromadzenia odpadów wykorzystuje się pojemniki o pojemności 110L, 1100 L i kontenery Kp-7 o pojemności 7 m³.

Zbiórka odpadów komunalnych odbywa się przeważnie 1 raz lub 2 razy w miesiącu w zależności od potrzeb danego regionu. Odpady z obiektów użyteczności publicznej oraz z sektora przemysłowego odbierane są z częstotliwością zgodną w zawartych umowach lub na żądanie.

Odpady wywożone są na wysypisko w Czerwonym Borze.

8) Sieć telefoniczna

Sieć telefoniczna jest własnością PT S.A.. Jest ona rozbudowywana w miarę potrzeb. Z roku na rok rośnie ilość abonentów oraz jakość świadczonych usług.

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój systemu telekomunikacyjnego w województwie podlaskim, a tym samym na obszarze Gminy Rutki. Stan techniczny, wyposażenie ilościowe i jakościowe nie odbiega od średnich wskaźników krajowych. Przystarzałe centrale zostały zastąpione nowymi centralami cyfrowymi. Obszar objęty opracowaniem został pokryty siecią światłowodowa. Zapewniane zostało połączenie w ruchu automatycznym wewnątrz wojewódzkie, krajowe i międzynarodowe.

Poza tradycyjną siecią telekomunikacyjną dynamicznie rozwinęła się również łączność za pomocą telefonii komórkowej, obsługiwana przez operatorów CENTERTEL, ERA GSM i PLUS GSM. Niedostateczny zasięg występuje przy dużych nierównościach terenu i na obszarach leśnych. Lawinowo rośnie liczba abonentów sieci telefonii komórkowej i zwiększa się oferta usług np.: dostęp do Internetu, czy poczty elektronicznej.

9) Uwarunkowania ochrony środowiska

Atmosfera

Głównym źródłem zanieczyszczenia atmosfery w województwie podlaskim są ciepłownie miejskie, lokalne, przemysłowe oraz rozproszone źródła emisji z sektora komunalno - bytowego, a także zanieczyszczenia komunikacyjne.

Do substancji mających największy udział emisji zanieczyszczeń, na terenie województwa podlaskiego należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenki węgla oraz pyły, pochodzące głównie z procesów spalania energetycznego. Pozostałe rodzaje zanieczyszczeń emitowane z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie województwa stanowią ok. 1% całej emisji. *Zalicza się do nich: węglowodory aromatyczne i alifatyczne, benzeny, alkohole, octan etylu, ksylen i inne zanieczyszczenia.*

Na terenie gminy nie występują zakłady produkcyjne i usługowe o istotnym znaczeniu dla zagadnień zanieczyszczenia powietrza. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza są instalacje energetyczne oraz ciągi komunikacyjne (zanieczyszczenia powstające przy spalaniu paliwa samochodowego). Dwutlenek siarki emitowany jest przede wszystkim przez kotłownie lokalne, przy spalaniu zanieczyszczonego węgla. Tlenki azotu pochodzą ze spalania węgla, koksu, gazu i benzyn (transport samochodowy). Pyły - emitowane są do atmosfery wraz ze spalinami pochodzącymi ze spalania paliw stałych. Średnie stężenie zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w okresie zimowym jest kilka razy wyższe niż w okresie letnim.

Zanieczyszczeniem atmosferycznym jest również hałas. Hałas można podzielić na:

- przemysłowy

- komunalny (w miejscach publicznych, w pomieszczeniach mieszkalnych)
- komunikacyjny.

Na terenie gminy nie występują zakłady przemysłowe oraz obiekty uciążliwe pod względem emisji hałasu do środowiska. Ze względu na to, że gmina ma charakter rolniczy najpoważniejszymi źródłami emisji hałasu są ciągi komunikacyjne.

Wody

Głównym zagrożeniem wód powierzchniowych jest spływ zanieczyszczeń z pól oraz wprowadzanie do środowiska wodnego ścieków gospodarskich. Stanowi to nadal istotny problem, mimo że w minionych latach miał miejsce wyraźny postęp w ograniczaniu ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych. Istotne zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych i racjonalizacja wykorzystania środków ochrony roślin zmniejszyło zagrożenie wód zanieczyszczeniem, jednak spodziewana i konieczna, w związku z planowanym przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, intensyfikacja produkcji rolnej może spowodować odwrócenie korzystnych tendencji.

Środowisko przyrodnicze

Na występujące na terenie gminy ekosystemy wpływ ma wiele czynników decydujących o ich trwałości i kondycji, wśród nich m.in.:

- sukcesje naturalnej lub antropogenicznej proveniencji, np. wskutek zaprzestania bądź zmiany tradycyjnego sposobu użytkowania zmienia się jakość i fizjonomia
- ekosystemów (np. wkraczanie do fitocenoz szuwarowych i łąkowych gatunków drzewiastych),
- przekształcenia na inne cele, np. urbanizacyjne, komunikacyjne, gospodarcze,
- zbiór roślin leczniczych i ozdobnych, m.in. bobrek, kruszyna, wiałówka, kozłek, konwalia, sasanki, widłaki i inne,
- łowiectwo, kolekcjonerstwo, kłusownictwo,
- pożary powstałe wskutek wypalania łąk, szuwarów i pól,
- fragmentacja prowadząca do rozpadu arealu zajmowanego przez gatunki i utrudniająca kontakty między populacjami (dotyczy to zwłaszcza lasów),
- zawleczenie obcych gatunków roślin,
- chemizacja gleb,
- zanieczyszczenia wód i ich eutrofizacja,

- obniżenie poziomu wód gruntowych.

Ważną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej odgrywają lasy. Największe zagrożenia ekosystemów leśnych wynikają z:

- małego zróżnicowania gatunkowego drzewostanów, występowania monokultur leśnych,
- uproszczenia struktury przestrzennej,
- dużego udziału drzewostanu w niskich klasach wieku,
- nadmiernej eksploatacji gospodarczej.

Przemiany struktury własnościowej prowadzą do upadku małych, prowadzących ekstensywną gospodarkę gospodarstw, co w konsekwencji jest przyczyną homogenizacji krajobrazu i zaniku jego cech swoistych, np. likwidacja miedz, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zabagnień, torfowisk i nieużytków. Istotne znaczenie dla stanu zachowania biocenozy ma przeznaczanie cennych pod względem przyrodniczym terenów pod zabudowę rekreacyjną i letniskową.

Zagrożenia środowiska przyrodniczego związane są głównie z:

1. dużą ilością zanieczyszczeń (emisje, odpady, ścieki) przemysłowych i komunalnych,
2. istnieniem licznych „dzikich” wysypisk śmieci w zachodniej części gminy,
3. obniżeniem poziomu wód gruntowych będącym efektem regulacji rzek i melioracji
4. gospodarką rolną - stosowanie nawozów i chemicznych środków ochrony roślin oraz zanieczyszczenia z fermy hodowlanej)
5. gospodarką leśną - stosowanie zrębów zupełnych, szlaki zrywkowe itp.

5. Identyfikacja problemów

Właściwe zagospodarowanie przestrzenne oraz odpowiedni poziom infrastruktury technicznej ma decydujący wpływ na zrównoważony rozwój każdej gminy z poszanowaniem otaczającego go środowiska i z zachowaniem panującego krajobrazu. Tylko taki rozwój przyniesie poprawę warunków życia jej mieszkańców. Musi być przy tym zachowana spójność gospodarcza i komunikacyjna gminy z regionem, w którym jest położona.

Gmina Rutki jest gminą rolniczo – leśną, atrakcyjną turystycznie. Należy do Obszaru chronionego Doliny Biebrzy. Wymusza to działania mające na celu szczególne dbanie o stan środowiska naturalnego. Należy wyeliminować źródła jego zanieczyszczenia oraz utrzymywać odpowiedni poziom i jakość wód gruntowych. Dlatego też szczególny nacisk należy położyć na:

1. skanalizowanie gminy

2. wprowadzenie uporządkowanej gospodarki odpadami,
3. budowę zbiorników retencyjnych,
4. likwidację niskiej emisji przez przechodzenie na ekologiczne paliwo i odnawialne źródła energii.

Z drugiej strony walory przyrodnicze są szansą na rozwój gminy związany z turystyką i agroturystyką. Jednak uwarunkowane jest to dostępnością terenu i zapleczem bazy turystycznej. Funkcjonalnie układ komunikacyjny jest wystarczający na potrzeby ruchu turystycznego i mieszkańców gminy. Jednak z uwagi na stan techniczny dróg nie spełnia do końca swej funkcji. Należy jak najszybciej poprawić stan techniczny nawierzchni dróg.

Podstawową działalnością prowadzoną na terenie gminy Rutki jest rolnictwo i gospodarka leśna. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej rolnictwo czeka bardzo duże zmiany. Muszą one podnieść swoją konkurencyjność poprzez:

- powiększanie powierzchni gospodarstw,
- wprowadzanie nowych bardziej wydajnych metod gospodarowania,
- unowocześniania parku maszynowego,
- dostosowania produkcji do potrzeb rynkowych.

Zmiany te są bardzo kosztowne i wymagają ogromnych nakładów finansowych. Rozwój gospodarstw wielkoobszarowych i intensyfikowanie produkcji rolnej będzie możliwe tylko w zachodniej części gminy. Szansą dla tych ludzi jest zatrudnienie w usługach oraz w turystyce, która z uwagi na walory przyrodnicze gminy ma szansę się rozwijać.

Gmina prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej, który zajmuje się opieką nad osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, rodzinami z dotkniętymi uzależnieniem najczęściej alkoholowym oraz matkami samotnie wychowującymi dzieci.

Analizując sytuację demograficzną zostały stwierdzone następujące trendy:

- spadek liczby mieszkańców,
- proces starzenia się społeczeństwa.

W wyniku tych zmian należy liczyć się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na pomoc ze strony gminy, zarówno rzeczową jak finansową. Wskutek spadku liczby mieszkańców w wieku przed i produkcyjnym przy wzroście liczby emerytów i rencistów w najbliższym czasie będzie zwiększać się liczba samotnych osób (w większości kobiet) wymagających opieki.

Gmina Rutki podobnie jak inne gminy leżące na tzw. „ścianie wschodniej” starzeje się. Proces spowodowany jest ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem

migracji. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się z jednoczesnym wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Te niekorzystne zjawisko skutkować będzie z jednej zmniejszeniem dochodów własnych gminy, zaś z drugiej strony zwiększonymi wydatkami na opiekę społeczną. Dlatego też najważniejszym problemem jaki należy rozwiązać jest wstrzymanie procesu migracji mieszkańców z terenu gminy. Proces ten spowodowany jest różnymi czynnikami, między innymi:

- niskimi dochodami w rolnictwie,
- brakiem miejsc pracy,
- gorszymi warunkami życia na wsi niż w mieście.

Bardzo dużym problemem jest również problem ukrytego bezrobocia. Liczba ta będzie powiększać się w wyniku przemian strukturalnych w rolnictwie.

6. Kierunki rozwoju Gminy Rutki.

W części II niniejszego opracowania została zdiagnozowana aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza Gminy Rutki. Zostały zidentyfikowane aktualne problemy mające negatywny wpływ na rozwój gminy i warunki życia jej mieszkańców.

Kierunki rozwoju Gminy Rutki zostały określone w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rutki”. Zostały one określone przy uwzględnieniu uwarunkowań zewnętrznych oraz uwarunkowań wewnętrznych.

Na terenie gminy założono utrzymanie następujących funkcji podstawowych:

- produkcji rolnej dostosowanej do uwarunkowań naturalnych,
- gospodarki leśnej w dostosowaniu do wymogów ochrony środowiska wynikających z Programu Ochrony Środowiska,
- wielokierunkowej działalności gospodarczej w tym przemysłowej, jako funkcji uzupełniającej.

Funkcjami towarzyszącymi funkcjom podstawowym są mieszkalnictwo i obsługa w zakresie rozwoju usług, komunikacji i infrastruktury technicznej. Z syntezy uwarunkowań naturalnych determinujących w głównej mierze strukturę funkcjonalną gminy wynikają predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej, jako jednej z funkcji podstawowych. W studium zagospodarowanie zostały wyznaczone obszary, na terenie których realizowane będą w/w. funkcje.

Kolejność realizacji projektów w poszczególnych latach została ustalona z uwzględnieniem możliwości spełniania przez projekt następujących kryteriów:

Kryteria formalne projektu

1. możliwość złożenia kompletnego wniosku z kompletem załączników
2. właściwa wartość projektu – całkowita wartość zadania poniżej 4 mln euro.
3. możliwość otrzymania dofinansowania z EFRR na realizację projektu.

Kryteria merytoryczne i techniczne projektu

- spójność projektu z celami i działaniami określonymi w RPOWP,
- trwałość projektu,
- wpływ projektu na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru objętego projektem oraz stworzenie warunków do wzrostu zatrudnienia,
- wskaźniki osiągnięcia celów projektu,
- możliwość realizacji w okresie 2007-2013 - wykonalność techniczna,
- wskaźniki ekonomiczne i finansowe,
- wpływ na politykę ochrony środowiska,
- wpływ na politykę równych szans.

Oczekiwane rezultaty

- stworzenie warunków do rozwoju drobnej przedsiębiorczości w rejonie projektu,
- rozwój turystyki weekendowej,
- polepszenie warunków komunikacji dla mieszkańców w obszarze projektów,
- zmniejszenie kosztów utrzymania i eksploatacji po wykonaniu inwestycji,
- poprawa stanu środowiska naturalnego,

7. Analiza SWOT

Wybór właściwej drogi rozwoju i zarządzania strategicznego regionem musi się opierać na rzetelnej analizie oddziaływania różnych czynników rozwoju. Zgromadzenie wszelkich dostępnych i istotnych danych przy opracowaniu Planu Rozwoju Lokalnego gminy Rutki, oraz ich analiza połączona z wnioskowaniem stanowi podstawę przy opracowaniu tego typu dokumentów. Wiodącym narzędziem stosowanym do oceny czynników rozwoju przy uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych jest analiza SWOT.

W ramach uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych analizowano następujące obszary:

- Ochrona wód,
- Gospodarka wodno – ściekowa,
- Warunki glebowe,

- Środowisko przyrodnicze,
- Ochrona atmosfery,
- Gospodarka odpadami,
- Edukacja ekologiczna,
- gospodarka finansowa

Poniżej w tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na istnienie i rozwój środowiska.

Uwarunkowania wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, - Baza rodzimych surowców dla przemysłu rolno spożywczego, - Wysoko specjalistyczna produkcja mleczarska, - Niewielkie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i wód powierzchniowych (gmina leży w obszarze „ Zielonych Płuc Polski), - Położenie z dala od dużych aglomeracji miejskich, - Brak przemysłu degradującego środowisko, - Duże możliwości uprawiania różnych form turystyki wiejskiej i agroturystyki, - Dobre położenie komunikacyjne (łatwe połączenie z Łomżą, Białymstokiem , Zambrowem i Warszawą), - Nadwyżka wolnej siły roboczej, - Występowanie wolnych terenów do zagospodarowania pod inwestycje, - Przychylność władz samorządowych dla inwestorów. 	<ul style="list-style-type: none"> - Słaba infrastruktura drogowa, - Niski poziom uprzemysłowienia oraz słabe tempo rozwoju gospodarczego, - Mała aktywność i przedsiębiorczość lokalnej społeczności, - Niewielkie możliwości zatrudnienia poza rolnictwem, - Małe zainteresowanie gminą ze strony inwestorów zewnętrznych, - Mała aktywność rolników w dziedzinie rozwoju agroturystyki, - Migracja młodzieży do większych ośrodków.
Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Tranzytowe położenie gminy i powiatu, - Możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej, - Dalszy rozwój podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy, - Wykorzystanie walorów środowiska w celu rozwoju turystyki wiejskiej, - Wzrost zapotrzebowania na zdrową żywność, - Rozwój rolnictwa ekologicznego, - Nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami, - Większa promocja gminy, - Dalsza rozbudowa i modernizacja infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego w Polsce, - Silna konkurencja w pozyskiwaniu środków finansowych z UE, - Ograniczone środki finansowe na pokrycie udziału własnego w inwestycjach, - Odpyływ młodej kadry do ośrodków miejskich, - Upadek gospodarstw rolnych z powodu braku innych źródeł utrzymania właścicieli, - Postępujący proces ubożenia społeczeństwa.

8. Ustalenia realizacyjne Planu

Misja Planu i cele strategiczne są kontynuowane zgodnie z zapisami Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Rutki na lata 2007 – 2013.

Misja Planu:

GMINA RUTKI:

- **Obszarem nowoczesnego rolnictwa,**
- **Atrakcyjna dla inwestorów i rozwoju przedsiębiorczości,**
- **Bezpieczna i przyjazna społeczeństwu.**

Cele Strategiczne:

CEL STRATEGICZNY A

Podniesienie konkurencyjności gminy przez rozbudowę i modernizację infrastruktury.

Możliwości rozwoju Gminy Rutki są ograniczone przez niską jakość infrastruktury technicznej i społecznej. Poziom infrastruktury technicznej jest wyznacznikiem przystosowania obszaru do przyjęcia inwestorów zewnętrznych, a także jednym z warunków rozwoju działalności gospodarczej. Nowoczesna infrastruktura to między innymi rozwój rolnictwa-przetwórstwo mleczarskie oraz wygodniejsze życie mieszkańców.

Realizacja tego celu oznacza poprawę połączeń drogowych między miejscowościami gminy i połączeń z drogami powiatowymi wojewódzkimi i krajowymi, co przyczyni się do rozwoju działalności gospodarczej i do wzrostu zatrudnienia.

Modernizacja i budowa infrastruktury z zakresu ochrony środowiska (oczyszczalnie ścieków, kanalizacja, modernizacja kotłowni, utylizacja odpadów, likwidacja dzikich wysypisk śmieci) przyczyni się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

O atrakcyjności gminy świadczy także rozwój, poziom i dostępność infrastruktury społecznej (kultura, oświata).

Realizacja celu w zakresie oświaty odbywać się będzie poprzez optymalizację sieci szkół, modernizację i jak najlepsze ich wyposażenie

Działania prowadzące do osiągnięcia Celu Strategicznego A:

- budowa, przebudowa i modernizacja sieci dróg gminnych umożliwiających dostęp do sieci dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych,

- poprawa funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego-budowa chodników,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznych,
- budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków(kanalizacja, przyzagrodowe oczyszczalnie ścieków),
- budowa, przebudowa, modernizacja infrastruktury zagospodarowania i przetwarzania odpadów,
- budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury ochrony powietrza,
- remonty i modernizacja obiektów szkolnych,
- budowa, przebudowa, modernizacja obiektów sportowych (boiska, stadiony, sale sportowe itp.),
- budowa, przebudowa i modernizacja obiektów rekreacyjnych,

CEL STRATEGICZNY B

Rozwój rolnictwa i przedsiębiorczości mieszkańców.

Cel wskazuje rolnictwo i potencjał ludzki wsi jako kierunek wymagający wielu działań, które pozwolą naszym rolnikom funkcjonować i być konkurencyjnym na wspólnym rynku europejskim.

W wyniku procesów koncentracji produkcji wiele osób musi podjąć inne zajęcie niż rolnictwo, nie opuszczając miejsca zamieszkania. Muszą być zapewnione odpowiednie warunki do rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców wsi.

Dobry klimat dla rozwoju przedsiębiorczości to nie tylko kwestia wysokiego poziomu infrastruktury technicznej. To również działania niskonakładowe jak sprawne zarządzanie, polityka podatkowa, planowanie przestrzenne uwzględniające potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców obecnych jak i potencjalnych.

Działania prowadzące do osiągnięcia Celu Strategicznego B:

- wspieranie i promowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy przy tworzeniu gospodarstw agroturystycznych,
- wspieranie rozwoju i tworzenia przedsiębiorczości na terenie gminy,
- rozwój turystyki (zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad rzeką Narew)

- organizacja imprez promujących gminę.

CEL STRATEGICZNY C

Poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Rutki .

Organizacja życia społecznego wymaga od ludzi odpowiedzialnych za ten proces dużej wrażliwości społecznej. Społeczeństwo oczekuje od władz lokalnych skutecznych działań poprawiających warunki życia mieszkańcom gminy. Mieszkańcy oczekują podjęcie działań prowadzących do poprawy bezpieczeństwa publicznego i społecznego, zapewnienie możliwości znalezienia pracy i dobrego poziomu szkolnictwa.

Działania prowadzące do osiągnięcia Celu Strategicznego C:

- uzbrajanie w infrastrukturę techniczną terenu gminy,
- modernizacja infrastruktury służącej bezpiecznemu dotarciu dzieci do szkoły,
- poprawa bezpieczeństwa publicznego,
- rozszerzenie form opieki socjalnej,
- wspieranie programów realizowanych przez podmioty niepubliczne w sferze pomocy socjalnej, psychologiczno-pedagogicznej, zapobiegających rozwojowi patologii społecznych,
- remont i modernizacja budynków szkolnych, boisk itp.
- zapewnienie powszechnego dostępu do internetu.

CEL STRATEGICZNY D

Ochrona środowiska przyrodniczego i kształtowanie ładu przestrzennego.

Cel odnosi się do sposobu prowadzenia polityki gospodarczej gminy, prowadzącej do pogodzenia interesów środowiska naturalnego z interesami gospodarczymi. Bogactwem gminy jest czyste nieskażone powietrze. Należy tak prowadzić politykę gospodarczą aby nie doprowadzić do degradacji środowiska, które jest jedną z mocnych stron gminy.

Działania prowadzące do osiągnięcia Celu Strategicznego D:

- wprowadzanie nowoczesnych technologii przyjaznych środowisku,
- racjonalne wykorzystanie lokalnych kopalin,
- rozwiązanie problemu gospodarki odpadami,
- ochrona obszarów cennych przyrodniczo,

- ochrona gruntów rolnych i leśnych,
- modernizacja kotłowni węglowych na przyjazne środowisku,
- organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów,

9. Lista zadań do zrealizowania

Poniżej zostały określone i opisane zadania, które należy zrealizować, aby rozwiązać problemy utrudniające rozwój gminy Rutki zidentyfikowane w niniejszym planie.

Z uwagi na znaczne nakłady finansowe jakie należy ponieść oraz możliwości gminy, realizacja tych zadań musi być rozłożona w czasie. W ramach każdego zadania zostały opracowane konkretne projekty inwestycyjne. Zostały przeprowadzone szerokie konsultacje społeczne. W oparciu o opinie mieszkańców stworzono listę projektów inwestycyjnych według hierarchii ważności wynikającej z wagi danego problemu dla społeczności z podziałem na okresy realizacji.

Planowane projekty i zadania inwestycyjne do realizacji w latach 2007-2013:

ROK 2007

Nazwa inwestycji	Przebudowa drogi gminnej nr 106177B i nr 106176B – ul. Obwodowa w Rutkach.
Przewidywany okres realizacji	2005-2008
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości dróg asfaltowych o 1485,60 m. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Usprawnienie transportu ludzi, płodów rolnych. Odciążenie ruchu drogowego przez Rutki.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.598.579,00
Nazwa inwestycji	Remont kotłowni szkolnej w Rutkach.
Przewidywany okres realizacji	2007
Oczekiwane rezultaty	Zmniejszenie zużycia opału oraz zmniejszenie ilości zanieczyszczeń powietrza.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	222.000,00
Nazwa inwestycji	Kontynuacja budowy budynku mieszkalnego przy ul. 11 Listopada 7c.
Przewidywany okres realizacji	2007-2008
Oczekiwane rezultaty	Oddanie do użytku nowych mieszkań, poprawa standardu życia mieszkańców, poprawa estetyki gminy
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	41.602,00
Nazwa inwestycji	Budowa i przebudowa dróg we wsi Dębniaki
Przewidywany okres realizacji	2007

Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości dróg asfaltowych 1,064 km. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Usprawnienie transportu ludzi, płodów rolnych. Poprawa bezpieczeństwa dowozu uczniów do szkół.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	230.561,00
Nazwa inwestycji	Budowa dróg gminnych: ul. Kwiatowa, Sadowa i Orodowa w Rutkach
Przewidywany okres realizacji	2007
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości dróg asfaltowych . Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Usprawnienie transportu ludzi, płodów rolnych.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	586.420,00
Nazwa inwestycji	Budowa wodociągu w ul. Obwodowej
Przewidywany okres realizacji	2007-2008
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci wodociągowej, poprawa warunków życia mieszkańców.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	114.000,00
Nazwa inwestycji	Przebudowa chodników w Rutkach obejmująca ulice: Tartak Stary, Szkolna, Wojska Polskiego, Rzemieślnicza.
Przewidywany okres realizacji	2007
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości chodników, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców,
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	244.282,00
Nazwa inwestycji	Przebudowa drogi gminnej ul. Przemysłowa w Rutkach.
Przewidywany okres realizacji	2007
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości dróg asfaltowych . Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Usprawnienie transportu ludzi, płodów rolnych.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki
Nakłady do poniesienia	100.000,00

ROK 2008

Nazwa inwestycji	Przebudowa drogi gminnej nr 106177B i nr 106176B – ul. Obwodowa w Rutkach.
Przewidywany okres realizacji	2005-2008
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości dróg asfaltowych o 1485,60 m. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego. Usprawnienie transportu ludzi, płodów rolnych. Odciążenie ruchu drogowego przez Rutki.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.598.579,00
Nazwa inwestycji	Zakończenie budowy budynku mieszkalnego przy ul. 11 Listopada 7c.
Przewidywany okres realizacji	2007-2008
Oczekiwane rezultaty	Oddanie do użytku nowych mieszkań, poprawa standardu życia mieszkańców, poprawa estetyki gminy
Instytucje i podmioty uczestniczące	Urząd Gminy,
Nakłady do poniesienia	700.000,00
Nazwa inwestycji	Termomodernizacja kompleksu budynków szkolnych w Rutkach ul. 11 Listopada 7A
Przewidywany okres realizacji	2007-2008
Oczekiwane rezultaty	Zmniejszenie zużycia opału oraz zmniejszenie ilości zanieczyszczeń powietrza.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.000.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej w Mężeninie.
Przewidywany okres realizacji	2008-2009
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	3.500.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa dróg gminnych przez wieś Szlasy Lipno i Mieczki. Budowa drogi gminnej Ożary- Ożarki .
Przewidywany okres realizacji	2008
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie ilości dróg asfaltowych . Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i płodów rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	380.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa dróg gminnych w Rutkach: ul. Raginisa, Przemysłowa, Lipowa. Budowa drogi gminnej Jawory-Jaworki.

Przewidywany okres realizacji	2008-2009
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie ilości dróg asfaltowych . Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i pól rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	600.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa boiska do małych gier w Rutkach
Przewidywany okres realizacji	2008-2009
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu bazy sportowej, umożliwienie mieszkańcom atrakcyjniejszego spędzania czasu wolnego, poprawa bezpieczeństwa uczniów
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	100.000,00
Nazwa inwestycji	Remont budynku po byłym ośrodku zdrowia – stworzenie świetlicy wiejskiej
Przewidywany okres realizacji	2008
Oczekiwane rezultaty	Utworzenie centrum edukacji na odległość na wsi, domu kultury ,poprawa warunków lokalowych świetlicy wiejskiej, poprawa estetyki gminy
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	200.000,00

Rok 2009

Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej w Mężeninie.
Przewidywany okres realizacji	2008-2009
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	3.500.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa dróg gminnych: -Wybrany – Pruski W., Kałęczyn Wal.- Kossaki -Falki, Zambrzyce Króle- Dobrochy
Przewidywany okres realizacji	2009
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie ilości dróg asfaltowych Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i pól rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	750.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa boiska do małych gier w Rutkach

Przewidywany okres realizacji	2008-2009
Oczekiwane rezultaty	Poprawa stanu bazy sportowej, umożliwianie mieszkańcom atrakcyjniejszego spędzania czasu wolnego, poprawa bezpieczeństwa uczniów
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	100.000,00
Nazwa inwestycji	Likwidacja dzikich wysypisk .
Przewidywany okres realizacji	2009
Oczekiwane rezultaty	Po likwidacji wysypisk i zagospodarowaniu terenu posadzony będzie las mieszany, zwiększy się zalesienie w gminie i poprawi wygląd estetyczny.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	200.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa ścieżek rowerowych na terenie gminy.
Przewidywany okres realizacji	2009
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie ilości ścieżek rowerowych, poprawa bezpieczeństwa drogowego, rozwój infrastruktury turystycznej.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	300.000,00

Rok 2010

Nazwa inwestycji	Budowa obiektu turystyczno – rekreacyjno – sportowego nad rzeką Narew.
Przewidywany okres realizacji	2010-2013
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie atrakcyjności gminy, rozwój turystyki, powstanie nowych miejsc pracy.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	30.000.000,00
Nazwa inwestycji	Remonty asfaltowych dróg gminnych.
Przewidywany okres realizacji	2010
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości dróg asfaltowych Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i pól rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	1.000.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa stadionu sportowego.
Przewidywany okres realizacji	2010
Oczekiwane rezultaty	Rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej, wzrost atrakcyjności turystycznej gminy.

Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	500.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Ożarki Olszanka.
Przewidywany okres realizacji	2010-2011
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.000.000,00

Rok 2011

Nazwa inwestycji	Budowa obiektu turystyczno – rekreacyjno – sportowego nad rzeką Narew.
Przewidywany okres realizacji	2010-2013
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie atrakcyjności gminy, rozwój turystyki, powstanie nowych miejsc pracy.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	30.000.000,00
Nazwa inwestycji	Remonty asfaltowych dróg gminnych.
Przewidywany okres realizacji	2011
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości dróg asfaltowych Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i pól rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	1.000.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Ożarki Olszanka.
Przewidywany okres realizacji	2010-2011
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.000.000,00

Rok 2012

Nazwa inwestycji	Budowa obiektu turystyczno – rekreacyjno – sportowego nad rzeką Narew.
Przewidywany okres realizacji	2010-2013
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie atrakcyjności gminy, rozwój

	turystyki, powstanie nowych miejsc pracy.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	30.000.000,00
Nazwa inwestycji	Remonty asfaltowych dróg gminnych.
Przewidywany okres realizacji	2012
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości dróg asfaltowych Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i płodów rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	1.000.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Ożary Wielkie.
Przewidywany okres realizacji	2012
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	3.000.000,00

Rok 2013

Nazwa inwestycji	Budowa obiektu turystyczno – rekreacyjno – sportowego nad rzeką Narew.
Przewidywany okres realizacji	2010-2013
Oczekiwane rezultaty	Podniesienie atrakcyjności gminy, rozwój turystyki, powstanie nowych miejsc pracy.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	30.000.000,00
Nazwa inwestycji	Remonty asfaltowych dróg gminnych.
Przewidywany okres realizacji	2013
Oczekiwane rezultaty	Wzrost jakości dróg asfaltowych Usprawnienie transportu ludzi, dzieci do szkół i płodów rolnych . Poprawa bezpieczeństwa drogowego.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	1.000.000,00
Nazwa inwestycji	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Górskie Ponikły Stok.
Przewidywany okres realizacji	2013
Oczekiwane rezultaty	Zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej i przyłączy kanalizacyjnych. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami.
Instytucje i podmioty uczestniczące	Gmina Rutki, fundusze strukturalne
Nakłady do poniesienia	2.500.000,00

10. Uwarunkowania finansowe realizacji Planu

Realizacja Planu odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Państwa Polskiego do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą Planu będzie Urząd Gminy Rutki.

Bez zabezpieczenie odpowiednich źródeł finansowania nie możliwa jest realizacja Planu. Na realizację części zadań gmina będzie musiała przeznaczyć własne środki. Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, czyli dochodów budżetu gminy.

Realizacja Planu nie będzie możliwa bez dotacji z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, wdrażanych poprzez Programy Operacyjne. Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013 celów przy wykorzystaniu środków Funduszy Strukturalnych.

Głównym źródłem finansowania Planu będzie *Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013* i budżet gminy.

Celem głównym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 jest zwiększenie tempa wzrostu gospodarczego i tworzenie nowych pozarolniczych miejsc pracy przy poszanowaniu i zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu. Realizacja celu głównego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie trzech celów szczegółowych.

Celami szczegółowymi są:

- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa.
- podniesienie konkurencyjności podlaskich firm w aspekcie krajowym i międzynarodowym.
- rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego

W zakresie:

- zwiększenia aktywności inwestycyjnej w regionie poprzez inwestycje infrastrukturalne głównie w sferze transportu, infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, środowiska i infrastruktury społecznej;
- podniesienia potencjału konkurencyjnego firm województwa podlaskiego poprzez wsparcie inwestycji w przedsiębiorstwach, tworzenie sprzyjającego otoczenia biznesu oraz potencjału naukowo-badawczego nastawionego na współpracę z sektorem przedsiębiorstw;
- rozwoju turystyki opartej głównie na wartościach przyrodniczych, dziedzictwie kulturowym regionu i szukaniu nisz dla regionu na rynku turystycznym, które w najlepszy sposób wykorzystywałyby potencjał regionu. Inwestycje będą koncentrować się na stworzeniu zintegrowanego pakietu atrakcji turystycznych poprzez takie jego uzupełnianie, które skutkowałoby większą dywersyfikacją usług i wydłużeniu sezonu turystycznego w regionie.

Program zawiera następujące Osie Priorytetowe:

Oś Priorytetowa I Wzrost innowacyjności i wspieranie przedsiębiorczości w regionie

Działanie 1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju innowacyjności

Działanie 1.2. Region atrakcyjny inwestycjom

Działanie 1.3. Wsparcie instytucji otoczenia biznesu

Działanie 1.4 Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw

Oś Priorytetowa II Rozwój infrastruktury transportowej

Działanie 2.1. Rozwój transportu drogowego

Działanie 2.2. Rozwój transportu lotniczego

Działanie 2.3. Rozwój transportu miejskiego

Działanie 2.4. Rozwój transportu kolejowego

Oś Priorytetowa III Rozwój turystyki

Oś Priorytetowa IV Społeczeństwo Informacyjne

Oś Priorytetowa V Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Działanie 5.1 Regionalna infrastruktura ochrony środowiska

Działanie 5.2 Lokalna infrastruktura ochrony środowiska

Oś Priorytetowa VI Rozwój infrastruktury społecznej

Działanie 6.1. Rozwój infrastruktury z zakresu edukacji

Działanie 6.2. Rozwój infrastruktury z zakresu opieki zdrowotnej

Działanie 6.3. Infrastruktura z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego

Oś priorytetowa VII **Pomoc techniczna**

Działanie 7.1 Wsparcie procesu wdrażania RPO

Działanie 7.2 Działania informacyjne i promocyjne.

Działania mogą być także finansowane z innych źródeł, wymienionych poniżej.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich ma przyczynić się do zapewnienia opłacalności produkcji rolnej, modernizacji gospodarstw i przetwórstwa artykułów rolnych, wspartych przez rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ramach PROW zagadnienia środowiskowe realizowane będą w ramach następujących działań:

- wsparcie gospodarstw na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- płatności dla obszarów Natura 2000 oraz związanych z wdrożeniem Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- program rolnośrodowiskowy (płatności rolnośrodowiskowe),
- zalesienie gruntów rolnych oraz zalesienie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy i wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych,
- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
 - gospodarka wodno-ściekowa w szczególności zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków, w tym systemów kanalizacji sieciowej lub kanalizacji zagrodowej,
 - tworzenie systemu zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych,
 - wytwarzanie lub dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy,
 - poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi).

Jednym ze źródeł finansowania przedsięwzięć w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 będzie *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*. Głównym celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Program obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko realizowanych będzie 17 osi priorytetowych:

- Oś priorytetowa 1 - Gospodarka wodno-ściekowa (zredukowanie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej).
- Oś priorytetowa 2 - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi (zmniejszenie presji na powierzchnię ziemi - zmniejszenie udziału odpadów komunalnych składowanych i rekultywację terenów zdegradowanych).
- Oś priorytetowa 3 - Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (ograniczenie ryzyka zagrożeń ekologicznych poprzez inwestycje i system monitorowania).
- Oś priorytetowa 4 - Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorców do wymogów ochrony środowiska (ograniczanie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego).
- Oś priorytetowa 5 - Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (ograniczenie degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej, w tym działania z zakresu edukacji ekologicznej).
- Oś priorytetowa 6 - Drogowa i lotnicza sieć TEN-T
- Oś priorytetowa 7 - Transport przyjazny środowisku
- Oś priorytetowa 8 - Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
- Oś priorytetowa 9 - Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej
- Oś priorytetowa 10 - Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku (poprawa bezpieczeństwa energetycznego państwa w zakresie oddziaływania sektora energetycznego na środowisko; wsparcie będzie udzielane na podwyższenie

sprawności wytwarzania, przesyłania, dystrybucji i użytkowania energii, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i biopaliw).

- Oś priorytetowa 11 - Bezpieczeństwo energetyczne
- Oś priorytetowa 12 - Kultura i dziedzictwo kulturowe
- Oś priorytetowa 13 - Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
- Oś priorytetowa 14 - Infrastruktura szkolnictwa wyższego
- Oś priorytetowa 15 - Pomoc techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Oś priorytetowa 16 - Pomoc techniczna – Fundusz Spójności
- Oś priorytetowa 17 - Konkurencyjność regionów.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Głównym celem *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. Program składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Komponent krajowy - działania horyzontalne:

- zatrudnienie i integracja społeczna,
- rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw,
- wysoka jakość systemu oświaty,
- szkolnictwo wyższe i nauka,
- dobre rządzenie,
- profilaktyka, promocja i poprawa stanu zdrowia ludności w wieku produkcyjnym.

Komponent regionalny

- rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej,
- regionalne kadry gospodarki,
- rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,
- partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej w latach 2007-2013 będzie realizowany poprzez współpracę w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym, w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
 - trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
 - Polska – Republika Czeska,
 - Polska – Słowacja,
 - Polska – Litwa,
 - Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).
- współpraca transnarodowa:
 - Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
 - Region Morza Bałtyckiego,
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Celem głównym *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej* jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego). Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo” i wynika z formułowanych w perspektywie średniookresowej celów Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz jest zgodny z celem NSRO 2007 – 2013, którym jest „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.”

Priorytety i obszary wsparcia w ramach PO RPW:

- Nowoczesna gospodarka – cel: stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy:
 - infrastruktura uczelni
 - infrastruktura społeczeństwa informacyjnego
 - wspieranie innowacji
 - promocja i współpraca
- Wojewódzkie ośrodki wzrostu – cel: rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich
 - system miejskiego transportu zbiorowego
 - infrastruktura turystyki kongresowej i targowej
- Infrastruktura transportowa – cel: poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej
 - Infrastruktura drogowa
 - Trasy rowerowe
- Pomoc techniczna – cel: wsparcie procesu wdrażania Programu
 - Wsparcie procesu wdrażania Programu
 - Działania informacyjne i promocyjne Programu

Program LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

W odróżnieniu od poprzednich edycji, program LIFE+ składa się z trzech komponentów określonych przez tematykę projektów a nie ich realizatora. Nabór przedłożonych projektów następować będzie na poziomie krajowym, jednak ostateczna ocena i związana z nią decyzja o przyznaniu dofinansowania zależeć będzie do Komisji Europejskiej.

Nowy program LIFE+ będzie jedynym programem wspólnotowym poświęconym wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska. Jego realizacja rozpocznie się w drugiej połowie 2007 roku, po wejściu w życie Rozporządzenia o LIFE+.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów 6. Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012), do których należą:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności
- przeciwdziałanie zmianom klimatu
- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami

Pułapy dofinansowania dla projektów wynikające z projektu Rozporządzenia:

- 50% kosztów kwalifikowanych - podstawowy maksymalny poziom dofinansowania
- 75% kosztów kwalifikowanych - możliwy poziom dofinansowania w wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach dla projektów z komponentu 1 (Przyroda i Bioróżnorodność)
- 30% kosztów kwalifikowanych - poziom dofinansowania dla projektów, które przynoszą zysk i ubiegają się o wsparcie z komponentu 2 (Polityka środowiskowa i zarządzanie)

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych. Działania dotowane muszą mieć związek z propagowaniem polityki UE w zakresie ochrony przyrody i środowiska. Komisja Europejska raz w roku będzie ogłaszać „call for proposals” - czyli nabór projektów.

11. System wdrażania.

"Plan rozwoju lokalnego gminy Rutki" został zatwierdzony i przyjęty do realizacji uchwałą Rady Gminy Rutki i przekazany do realizacji dla Wójta Gminy Rutki. Jego wdrażaniem zajmą się pracownicy Urzędu Gminy, którzy będą realizowali projekty inwestycyjne określone w Planie. Ich realizacja będzie zgodna z zasadami określonymi RPOWP. Pracownicy zajmą się:

- przygotowaniem wniosków aplikacyjnych i wszystkich niezbędnych dokumenty, załączniki i pozwolenia,
- przygotowaniem dokumentacji technicznej projektów,
- obsługą finansową projektów.
- monitorowaniem realizacji projektów,
- składaniem sprawozdań z ich realizacji.

Monitorowanie realizacji Planu prowadzone będzie również przez pracowników Urzędu Gminy Rutki. Będą oni na bieżąco prowadzili nadzór nad realizacją projektów. Mają oni dostęp do wszystkich danych dotyczących niezbędnych do kontrolowania zmian wskaźników osiągnięć określonych w Planie. Badając ich zmiany będą na bieżąco oceniali prawidłowość realizacji Planu. Dane te będą przekazywane Wójtowi Gminy. Na każdej sesji Rady Gminy Wójt składa Radnym, Sołtysom oraz zaproszonym gościom informacje ze swoich prac, w tym też sprawozdaniu będą informacje na temat wdrażania Planu i realizacji projektów określonych przez ten Plan. W czasie sesji wszystkie zainteresowane strony będą mogły zgłaszać zwoje wnioski i uwagi związane z realizacją Planu, a także zgłaszać do niego ewentualne zmiany, które będą musiały być zatwierdzone przez Radę Gminy Rutki.

12. Monitoring Planu

Istota monitoringu polega na prowadzeniu stałych obserwacji, dokonywania ciągłych, systematycznych pomiarów, określaniu narzędzi pomiarów przebiegu procesów, które nas interesują. Monitoring Planu odnowy Wsi powinien odbywać się co roku, raz na 2 lata będzie przeprowadzana analiza porównawcza stanu wyjściowego i obecnego. Wzorcem dla takiego monitoringu mogą być wskaźniki oceny realizacji planowanych zadań. Wskaźniki te można podzielić na trzy podgrupy:

- Wskaźniki produktu - opisujące rozmiar podejmowanych przedsięwzięć w ramach danego projektu, na przykład liczba km zmodernizowanych dróg.

- Wskaźniki rezultatu - związane z bezpośrednimi i natychmiastowymi efektami przedsięwzięcia (projektu). Informują one o zmianach, jakie nastąpiły tuż po wdrożeniu danego przedsięwzięcia. Efekty bezpośrednie mogą być mierzone wartościowo i ilościowo, w tym liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej.
- Wskaźniki oddziaływania - opisujące efekty odległe w czasie lub efekty pośrednie nie ograniczające się do korzyści beneficjentów (korzyści zewnętrzne). Pomiar tego typu efektów pośrednich jest tylko częściowo możliwy na wybranych przykładach, dających się zidentyfikować i zmierzyć. Całość efektów pośrednich może nie być jednoznacznie określona, może być jednak szacowana, np. wzrost aktywności lokalnej mieszkańców wsi.

Wskaźniki monitorowania projektowanych przedsięwzięć powinny być realne, trafnie dobrane, mierzalne - umożliwiające porównania, wiarygodne i dostępne. Stworzenie w miarę pełnego indeksu wskaźników monitorowania projektów może stanowić podstawę do określenia monitorowania całe Planu. Powinny być monitorowane bezpośrednie działania, a pośrednio również priorytety. Efekty wdrażania projektowanych przedsięwzięć powinny mieć wpływ na korekty układu priorytetów, opartych na diagnozie stanu istniejącego.

Lista wskaźników do monitoringu Planu:

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
Wskaźniki produktu		
1. Długość dróg gminnych o zmodernizowanej powierzchni	km	Monitoring w miejscu realizacji projektów
2. Długość sieci wodociągowej – nowej i zmodernizowanej	mb	Monitoring w miejscu realizacji projektów
3. Długość sieci kanalizacji sanitarnej.	mb	Monitoring w miejscu realizacji projektów
4. Powierzchnia zmodernizowanych budynków oświatowych	m ²	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
5. Powierzchnia zbudowanych obiektów sportowych	m ²	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
6. Ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	Monitoring na miejscu realizacji inwestycji, dane techniczne z oddania obiektów do użytku
Wskaźniki rezultatu		
1. Ilość nowo podłączonych	%	Statystyka gminna

gospodarstw domowych do wodociągu i sieci kanalizacyjnej		
2. Stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu, sieci kanalizacyjnej do wszystkich budynków	%	Statystyka gminna
3. Ilość imprez kulturalno – sportowych organizowanych zmodernizowanych obiektach	szt.	Statystyka gminna
4. Zwiększenie ilości zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	godz./miesiąc	Statystyka gminna
5. Wskaźnik powierzchni dróg objętych modernizacją i ulepszeniem nawierzchni	%	Statystyka gminna i powiatowa
6. Skrócenie czasu przejazdu	Km/godz.	Pomiar na miejscu
7. Obniżenie kosztów napraw nawierzchni jezdni	zł.	Statystyka gminna
8. Zmniejszenie liczby wypadków drogowych	Szt. / rok	Statystyka gminna i policyjna
9. Zmniejszenie opłat za korzystanie ze środowiska na skutek modernizacji kotłowni węglowych.	%	Statystyka gminna
10. Ilość ścieków oczyszczonych w wyniku modernizacji	m ³	Statystyka gminna
11. Obniżenie kosztu jednostkowego oczyszczania ścieków	zł/m ³	Statystyka gminna
12. Wskaźnik ilości ścieków dopływających do oczyszczalni w stosunku do jej przepustowości	%	Statystyka gminna
13. Zmniejszenie ilości dzikich wysypisk śmieci	%	Statystyka gminna
Wskaźniki oddziaływania		
1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna, US w Białymstoku
4. Wzrost poziomu życia	%	Badania ankietowe

mieszkańców		
5. Zmniejszenie zachorowalności dzieci w placówkach kulturalno-oświatowych w wyniku poprawy dostępności do urządzeń sportowo-rekreacyjnych	%	Statystyka szkolna i gminna
6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości kółek zainteresowań	%	Statystyka szkolna
7. Zwiększenie aktywności rekreacyjnej mieszkańców	%	Statystyka gminna
8. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)
9. Spadek emisji niebezpiecznych związków - CO ₂ , SO ₂ , NO ₂	mg/m ³	Badania WIOŚ
10. Wzrost zdrowotności mieszkańców	%	Statystyka gminna
11. Ilość powstałych lub utrzymanych miejsc pracy	Szt.	Statystyka gminna
12. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	%	Ankieta wśród przedsiębiorców
13. Polepszenie stanu środowiska naturalnego	%	Badania WIOŚ

13. Public Relations planu rozwoju lokalnego

Główne uwarunkowania społeczne planu rozwoju lokalnego to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Polska w 2003 roku ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz o dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska z 1999r., podpisaną w Aarhus. Art. 7 Konwencji nakazuje zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska lokalnego i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących tych dokumentów. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

Niniejszy dokument został opracowany z uwzględnieniem powyższych przepisów prawnych. Plan przygotowany został z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naukowego, gospodarczego, pracowniczego, kulturalnego i pozarządowego.

Dokument po zatwierdzeniu zostanie przesłany do sołtysów celu jego promocji w poszczególnych sołectwach. Informacje szczególnie istotne zostaną zaprezentowane w lokalnych mediach i na zebraniach gminnych.